

**UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA**

Urška Flisar

**JEZUS KRISTUS KOT TEMELJ
PEDAGOGIJE LJUBEZNI IN
SODOBNI IZZIVI
DIPLOMSKO DELO**

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
UNIVERZITETNI ŠTUDIJSKI PROGRAM TEOLOŠKE IN
RELIGIJSKE ŠTUDIJE

Urška Flisar

JEZUS KRISTUS KOT TEMELJ
PEDAGOGIJE LJUBEZNI IN
SODOBNI IZZIVI
DIPLOMSKO DELO

Mentor: izr. prof. dr. Maksimilijan Matjaž

Ljubljana, 2015

Zahvale

Zahvaljujem se mentorju izr. prof. dr. Maksimilijanu Matjažu za vse nasvete in strokovno pomoč pri pisanju diplomske naloge.

Prav tako gre zahvala izr. prof. dr. Marii Carmeli Palmisano SL za pomoč pri iskanju literature in profesorju tutorju za vse informacije, izr. prof. dr. Janezu Vodičarju SDB.

Rada bi se zahvalila tudi svoji družini, posebej še mami, ki me je vsa tri leta študija podpirala in mi stala ob strani.

Zahvala gre tudi mojim najdražjim, Nadji, Sandri, Mancu, Urški, Nini, Blažu, Matjažu, Matjažu, Luku, Denisu in Sašotu, ki so me vseskozi spodbujali, mi svetovali in me na najrazličnejše načine osrečevali.

Iskrena hvala vsem!

Urška

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

SZ: Stara zaveza

NZ: Nova zaveza

CD: Cerkevni dokument

it.: italijansko

sl.: slovensko

v.: vrstica

oz.: oziroma

o.p.: opomba

idr.: in drugo

prim.: primer

KAZALO

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	V
KAZALO	VII
UVOD	1
1. JEZUS KOT PEDAGOG.....	3
1.1 ETIMOLOGIJA IZRAZA PEDAGOGIJA.....	3
1.2 JUDOVSKO UČENJE V JEZUSOVEM ČASU	3
1.3 IZRAZI ZA JEZUSA KOT PEDAGOGA.....	4
1.4 KAJ JE UČIL JEZUS?.....	5
1.5 KOGA JE JEZUS POUČEVAL?.....	5
1.6 KJE JE JEZUS POUČEVAL?	6
1.7 KAKO JE JEZUS POUČEVAL?.....	7
2. JEZUS PEDAGOG LJUBEZNI	9
2.1 ETIMOLOGIJA IZRAZA LJUBEZEN.....	9
2.2 LJUBEZEN V STARI ZAVEZI	9
2.3 LJUBEZEN V NOVI ZAVEZI IN EKSEGETSKO BRANJE.....	12
2.3.1 LJUBEZEN V NOVI ZAVEZI	12
2.3.2 EKSEGETSKO BRANJE	22
3. PEDAGOGIJA SODOBNEGA ČASA	34
3.1 PEDAGOG DANES	34
3.2 NAČINI POUČEVANJA.....	36
3.3 ČEMU SE POSVEČA SODOBNA PEDAGOGIKA.....	38
4. SODOBNI IZZIVI PEDAGOGIKE LJUBEZNI	40
4.1 UČENJE O LJUBEZNI DANES	40
4.2 ŽIVLJENJE V »LJUBEZNI« PO JEZUSOVEM MODELU V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU	43
5. ZAKLJUČEK	48
6. POVZETEK.....	51
ABSTRACT.....	52
7. SEZNAM REFERENC.....	53

UVOD

V času študija na Teološki fakulteti je bila ljubezen tista, ki me je redno spremljala kot učna snov in navsezadnje tudi življenje na njej, saj sem v veliki meri ravno na fakulteti spoznala ljudi, ki o ljubezni iz Svetega pisma ne le govorijo, ampak jo tudi živijo. Z leti sem vse več posegala po knjigah, ki govorijo o ljubezni do sebe in do drugih, in vedno me je navdihnilo to, da sem vsakič prebrala nekaj novega ali pa me je vsaka stvar v določenih življenjskih obdobjih vedno znova, morda tudi vedno drugače nagovarjala.

Dokončno sem se odločila za temo o ljubezni po tem, ko sem v roke prijela knjigo *Živimo, ljubimo in se učimo*, katere avtor je veliki učitelj ljubezni prejšnjega stoletja, v Ameriki živeči Italijan Leo. F. Buscaglia. Med iskanjem na spletu sem ugotovila, da je kar nekaj del posvetil zame osebno najlepši temi, temi o ljubezni. Začela sem raziskovati in prebirati njegove knjige, ki so mi poleg rednega prebiranja Božje besede porodile veliko vprašanj, za katere sem se nazadnje odločila, da jih bom razvozlala v svojem diplomskem delu. Vse bolj sem namreč v besedah Buscaglia videla besede, ki jih je izrekel Jezus Kristus, ki je nedvomno največji Učitelj. Zamislila sem se ob tem, kako stara je tema o ljubezni, in da na žalost še vedno ne dovolj poznana in izživeta. Vse bolj sem se začela spraševati, zakaj nas v šoli učijo vseh možnih disciplin in različnih predmetov, ki so redni in izbirni, a nikjer ne najdemo predmeta, ki bi bil namenjen ljubezni. Iz tega razloga sem se po prvih dveh poglavjih, ki prikazujeta Jezusa kot pedagoga in se posvečata temu, kje, kako, kdaj, na kakšen način je učil ter kaj o ljubezni govori Sveto pismo, posvetila raziskovanju sodobne pedagogike: kakšni so učitelji danes, česa nas učijo v šolah in kakšne metode za to uporabljajo.

V diplomskem delu sem želela prikazati, da je ljubezen do sebe, do drugega in do Boga temelj vseh medosebnih odnosov v življenju. Naloga želi prispevati sodobni pedagogiki izziv, da se v učni sistem vpelje več učenja o ljubezni in delu na medosebnih odnosih, ki so v sodobni družbi individualizma velik problem. Opomniti želi tudi, da se temelji o »življenju v ljubezni« začnejo postavljati že v družini in da je življenje po Bibliji lahko temu v veliko pomoč.

Nazadnje sem se posvetila temi, ki govori ravno o tem, kako živeti tako, kot nas je učil Rabi, kako uresničiti Jezusove besede v vsakdanjem življenju. Poskušala sem najti odgovor, kakšne sestavine so potrebne, da lahko rečemo, da so naši odnosi polni nesebične ljubezni, ljubezni, ki se podarja drugemu in sprejema ter spoštuje vsakega.

1. JEZUS KOT PEDAGOG

1.1 ETIMOLOGIJA IZRAZA PEDAGOGIJA

Slovar slovenskega knjižnega jezika izraz »pedagogija« tesno povezuje z izrazom pedagogika, za katero pravi, da je veda o vzgoji in izobraževanju. Beseda pedagog je v slovenskem jeziku tujka in je prišla v slovensko rabo jezika tako, da smo jo prevzeli po vzgledu drugih besed, kot so nemška beseda *Pädagoge* in francoska beseda *pédagogue*, ki imata obe svoj izvor v latinski besedi *paedagōgus*. Izvor vseh izpeljank pa prihaja iz grške besede *παιδαγωγος* (*paidagōgós*), ki je zloženka iz dveh besed, in sicer iz *παις* (*país*), v rodilniku *παιδος* (*paidós*), kar pomeni deček, deklica in otrok. Druga beseda, iz katere je izpeljana beseda pedagogika, je grška beseda *αγωγος* (*agōgos*), ki pomeni vodnik in je iz glagola *αγῶγῃ*, ki ga v slovenščini enačimo z glagolom voditi. Prvotni pomen je torej vodnik, voditelj dečkov oz. voditelj otrok. V stari Grčiji so bili *paidagōgosi* grški sužnji, ki so skrbeli za vzgojo in izobraževanje dečkov. Danes pedagogiko kot vedo predvsem zanima, kaj je izobraževanje in kaj je vzgoja, kakšen je njun odnos, kako starejši vplivajo na mlajše (otroke) in predvsem kakšen je odnos med močnejšimi in šibkejšimi, kakšne so lahko posledice tega odnosa in kakšne so lahko koristi, ki jih vzpostavlja odnos med odraslim človekom in otrokom. (Wikipedia, 2015)

1.2 JUDOVSKO UČENJE V JEZUSOVEM ČASU

V času življenja Jezusa Kristusa judovstvo ni bilo poenoteno. Čeprav so vsi imeli za temelj svoje vere Peteroknjižje, so ga različno razlagali. Tudi kanon judovske vere še ni bil točno določen, kljub temu pa so vsi priznavali dva temeljna stebra vere. Prvi je bil izpoved vere v enega Boga, ki je stvarnik vsega, ki je izbral Izrael za svoje ljubljeno ljudstvo in ga bo ob svojem času odrešil. Drugi steber pa je veleval poslušnost postavi, ki je izraz zaveze med Bogom in Izraelom.

V prvem stoletju po Kristusu so bili Judje že razširjeni po vsem svetu, a so bili razdeljeni na posamezne skupine. Postava je preprečevala, da bi se porazgubili med ostalimi ljudstvi. Od njih so se namreč ločevali po obrezi, po predpisih glede čistosti in po praznovanju sobote. V Jezusovem času je bilo v splošni rabi okoli 613 pravil, ki so se oblikovala na podlagi Postave.

Če razlikujemo judovsko ljudstvo po geografskem smislu, potem poznamo aramejsko govoreče Jude, ki so živeli v Palestini in Jude iz diaspore, ki so govorili grški jezik. V kulturnem smislu je judovsko ljudstvo bilo razdeljeno na štiri skupine, in sicer na levite, duhovnike, prozelite in Izraelce. Po teološki izobrazbi pa so v tem času obstajali laiki in pismouki. V tistem času sta obstajali v Jeruzalemu dve rabinski šoli, ki sta se imenovali po učiteljih. Učitelj Šammaj je bil rigoristično usmerjen, medtem ko je bila Hillelova šola zmerno usmerjena. (Filipič 2012, 27)

1.3 IZRAZI ZA JEZUSA KOT PEDAGOGA

Prav vsi evangelisti predstavljajo Jezusa v vlogi učenika. V hebrejskem in aramejskem jeziku se za besedo učitelj uporablja beseda *rabbî*. Za evangelij po Marku (podobno tudi za Janezov evangelij) velja, da Jezusa s hebrejskim izrazom imenujejo le učenci (Mr 9,5; 11,21; 14,45). Ostali uporabljajo grško besedo *didáskalos* (Mr 9,17; 10,17; 12,14). Isti pojem uporabljajo v Matejevem in Lukovem evangeliju predvsem množice, ki se obračajo na Jezusa (Mt 8,19; 12,38; Lk 7,40; 20,21). Matej besedo učitelj večkrat zamenja z besedo Gospod (*Kyrios*), kar zveni še bolj zvišano (8,25; 17,15). V judom namenjenem evangeliju je le izdajalec Juda tisti, ki Kristusa pokliče z imenom *rabbî*, in to ravno pri obhajanju zadnje večerje, ko Jezus napove svojo izdajo (Mt 26,25).

Evangelist Luka opušča hebrejske pojme, saj je pisan za nejudovsko ljudstvo. Jezusovo avtoriteto želi povzdigniti z njemu ljubim pojmom *epistátēs*. S tem nazivom se nanj obračajo predvsem učenci, ki imajo z njim poseben učiteljski odnos (Lk 8,24; 9,33-49). Samega sebe Jezus večkrat imenuje v tretji osebi, z izrazom učenik, *didáskalos* (Mt 10,24-25; 26,18; Lk 6,40; 22,13; Mr 14,14). V Mt 10,24-25 Jezus pove, da učenec ni nad učiteljem, tako kot služabnik ni nad svojim gospodarjem. Učencu namreč zadošča, da postane kakor učitelj. (Filipič 2012, 34)

1.4 KAJ JE UČIL JEZUS?

Evangelist Marko nam na začetku Jezusovega javnega nastopanja pove, da je Jezus naznanjal Božje kraljestvo in učil: *»Čas se je dopolnil in Božje kraljestvo se je približalo.«* (Mr 1,15) Jezus je svojim izbrancem, med katere prištevamo dvanajstere in množice, razodeval skrivnost Božjega kraljestva. (Plevnik 2005, 35; 46) Kristus je popravljajl učenje farizejev. Učil jih je namreč, kako naj živijo po duhu postave. Jezus po razumevanju evangelista Mateja pravi, da je prišel dopolnit postavo in ne jo razvezat. V Mt 5,17-20 namreč piše: *»Ne mislite, da sem prišel razvezat postavo ali preroke; ne razvezat, temveč dopolnit sem jih prišel. Resnično povem vam: Dokler ne preideta nebo in zemlja, ne bo prešla niti ena črka ali ena črtica postave, dokler se vse ne zgodi. Kdor bo torej kršil eno od teh, pa čeprav najmanjših zapovedi in bo tako ljudi učil, bo najmanjši v nebeškem kraljestvu. Kdor pa jih bo izpolnjeval in učil, bo imenovan velik v nebeškem kraljestvu.«*

Jezus je učil svoje spremljevalce iskrenosti (Mt 6,1), ponižnosti (Mt 6,2), poučeval jih je glede molitve in posta (Mt 6,5). S svojim načinom učenja je dvigal pogled svojih učencev od zavarovanosti tega sveta gor v nebo, proti nebesom. Svetoval jim je, naj ne skrbijo za vsakdanje stvari, kaj bodo jedli in pili (Mt 6,25) ter jim je polagal na srce, da naj zaupajo v nebeškega Očeta in so naj usmerjeni proti Božjemu kraljestvu (Mt 6,33-34). (Plevnik 2008a, 29)

Kristus se v svojih pridigah posveča vsakdanjim stvarem. Tako se dotika revščine, lakote, sovraštva, izganjanja in preganjanja. Osnovna izjava pa je ljubezen do vseh ljudi, iskrenost te ljubezni pa se kaže preko ljubezni do sovražnikov. (Plevnik 2008b, 98)

1.5 KOGA JE JEZUS POUČEVAL?

Jezusu so se pridružili mnogi ljudje, ki so ga poslušali, občudovali njegova mogočna dela, stremeli nad njegovim poznavanjem Boga in ga spremljali na njegovi poti. Že prvi evangelist jih označuje kot učence. Jezus je izmed teh izbral dvanajst apostolov (dvanajstere), ki jim je posvetil posebno pozornost, kot tistim, ki so nosilci njegove

besede. (Plevnik 2005, 35–36) Evangelist Luka omenja še eno skupino učencev, ki jo je oblikoval Jezus. Ta skupina je nastala iz sedemdesetih učencev, naročila, ki so jih ti imeli, pa so bila podobna naročilom apostolov (Lk 10,1-12). (Benedikt XVI. 2011, 192) In izmed teh je izbral tri: Petra, ki ga srečamo prvotno pod imenom »Simon« (Mr 3,16; 14,37), Jakoba in Janeza. Posebej se jim je razodel ob spremenjenju in na Oljski gori. (Plevnik 2005, 35–36)

Učenci so, predvsem pri evangelistu Marku, predstavljeni s pomanjkljivostmi, na takšen način, da so nekakšno zrcalo, v katerem vernik prepozna samega sebe. Isti evangelist besedo »učenec« (mathetes) uporabi kar šestinštiridesetkrat. Učenci delajo to, kar so videli delati Jezusa in kar jim je ta naročil, da naj delajo. (Plevnik 2005, 35–36) Dvanajsteri morajo biti pri Kristusu, saj bodo le tako spoznali edinstvo Sina Očeta in bodo tako mogli postati pričevalci o njegovi skrivnosti. (Benedikt XVI. 2012, 186) Po Kristusovi smrti so postali njegovi pričevalci in nosilci njegove besede. (Plevnik 2005, 35–36) Poklicanost učencev je dogodek molitve in izvolitve, saj se človek sam ne more narediti za učenca. (Benedikt XVI. 2012, 184)

Jezus je učil množice, svojim učencem pa je privatno dajal posebno razlago. (Plevnik 2005, 46)

Pridige, ki jih je Jezus govoril, so bile namenjene jetnikom, slepim, ubogim in zatiranim. (Plevnik 2008b, 97–98) Jezus je predstavljen, predvsem v Lukovem evangeliju, kot učitelj, ki je pozoren do mladih, grešnikov in poganov. (Matjaž 2005, 9)

1.6 KJE JE JEZUS POUČEVAL?

Evangelist Marko nas takoj po tem, ko Jezus pokliče prve štiri učence, naznani s tem, da je Jezus ob prihodu v Kafarnaum šel v shodnico in učil. Omeni tudi, da je bila sobota, dan, ki je po Mojzesovi postavi veljal za dan počitka. Poučevanje v shodnicah ni bilo nič nenavadnega, saj so se ljudje v njih redno zbirali in poslušali Sveto pismo ter razlago tega, kar so slišali. Na povabilo predsednika je lahko v shodnici vsak nekaj povedal ali pripomnil. Jezus se je rad posluževal shodnic, kjer je imel priložnost slišati razlage Božje besede. V to nas popelje že Lukov evangelij, ki nam poda pripoved o Jezusu med učitelji v templju (Lk 2,41-50). (Plevnik 2005, 46) Tempelj je bil postavljen le v Jeruzalemu, sinagoge pa so bile v vsakem judovskem kraju. (Stock 2000, 67) Po

Markovem evangeliju je Jezus začel oznanjati evangelij o Božjem kraljestvu ravno v shodnicah ali sinagogah. (Plevnik 2005, 46)

Plevnik dalje pravi: »V tamkajšnji shodnici so ljudje takoj začutili v Jezusu nekaj nenavadnega, nekoga, ki pozna Boga kakor noben drug. V njegovih besedah so čutili, da pozna Boga kakor noben drug. Videli so veliko razliko med Jezusom in drugimi pismouki.« (Plevnik 2005, 46)

Evangelist Matej pravi, da je Jezus po tem, ko je dal naročila svojim izbranim dvanajstim učencem, šel od tam naprej učiti in oznanjati po njihovih mestih. (Mt 11,1)

Po tem, ko se je vrnil v rodni kraj, reče evangelist, da je šel v shodnico, kjer je poučeval. (Mt 13,54) Tudi ob prihodu v Jeruzalem je Jezus šel naravnost v tempelj in je tam učil. (Mt 21,23) (Plevnik 2008a, 30)

Vsekakor ne moremo spregledati »slavnih« govora na gori, kjer je Jezus predstavljen kot veliki učitelj. Jezus je po tem, ko je videl množice, šel na goro. Ko so stopili k njemu njegovi učenci, je Jezus začel učiti. Evangelist Matej nam ne izda, za kateri galilejski grič gre. »Toda s tem, da je kraj Jezusove pridige, je kratko malo »gora« novi Sinaj,« pravi Ratzinger (Benedikt XVI. 2011, 89). V Svetem pismu je gora predstavljena kot kraj Jezusove molitve. Gora je kraj, kjer se Jezus Kristus sreča s svojim Očetom iz oči v oči. In ravno zaradi tega, je gora obenem tudi kraj Jezusovega nauka, ki prihaja iz te najgloblje izmenjave z Očetom. »Gora« se tako sama od sebe izkazuje tudi kot dokončni, novi Sinaj. (89).

1.7 KAKO JE JEZUS POUČEVAL?

Pri Jezusu velikokrat vidimo, da je učil sede. Tako je opisan v shodnici v Kafarnamu (Mr 1,14), sede razlaga govore na gori (Mt 5,1), prav tako je sede iz čolna razlagal prilike (Mt 13,1). Sedeči položaj je izraz polnomočnega učitelja. Rabini so imeli oblast tudi zaradi tega, ker so sedeli na Mojzesovi stolici (Mt 23,2). Jezus je tisti, ki sedi na »stolici« kot učitelj Izraela in kot učitelj ljudi sploh. (Benedikt XVI. 2011, 88)

Jezus je učil kot nekdo, ki ima oblast. (Mt 7,28) »Marko pove, da je Jezus svoj nauk učil s tako oblastjo, da so se ljudje čudili« (Plevnik 2005, 49). Svoj nauk je podajal neodvisno od kogar koli drugega, samostojno kot neizpodbitno resnico. Poslušalci so

prepoznali moč Jezusovih besed in so spraševali, če gre morda za nov nauk z oblastjo. (Mr 1,27) (46)

Eden izmed načinov Jezusovega poučevanja so zagotovo njegove pridige (prim. blagri), ki jih najdemo v najširši obliki pri Matejevem evangeliju. Blagri so vzorec Jezusovih pridig. Luka prav tako omenja blagre, ampak se pri tem ne ozira na besedila, ki se nanašajo na Postavo in so tako za nejudovske pridigo Učitelj vzgaja svoje učence in jim pojasnjuje svoje poslanstvo. (Plevnik 2008b, 97)

Poleg govorov na gori prištevamo med pridige tudi Jezusove prilike (gr. *parabolē*). Te niso ravno alegorije, ampak so del resničnega življenja. Vsak učitelj, ki hoče svojim poslušalcem posredovati nova spoznanja, se mora vedno znova posluževati tudi primera, prilike, ki prihaja iz hebrejske besede *mašal*, kar pomeni tudi uganka. S primerom želi približati stvarnost, ki je bila nagovorjenim do tedaj nepoznana, saj so razmišljali na drugačen način. Preko primera učitelj svojim učencem tako približa tisto, kar jim je bilo do tedaj daleč. Po drugi strani pa je učenec oz. poslušalec sam postavljen na pot. Prilika namreč zahteva njegovo sodelovanje, zato ta mora sam sprejeti gibanje prilike in se z njo podati na pot. (Benedikt XVI. 2011, 197–204) S priliko je narejen neke vrste most, ki vodi od konkretnega stanja k notranji dinamiki. (Matjaž 2015, 265)

Za Jezusove poslušalce prilike niso bile nič novega, saj so takšen način govorjenja uporabljali še judovski preroki in učitelji. Veliki Učitelj je prevzel obliko od svojih učiteljev, dodal pa jim je novo vsebino. Prilika želi običajno sporočiti samo eno misel, ki je osrednja tema celotne pripovedi, vsi ostali elementi pa služijo tej. Prilike prištevamo med dele narativnega oznanjevanja, ki nagovarja celotnega človeka. Da pa je človekova interpretacija prilik pravilna, je treba upoštevati celoten proces, na katerega Jezus naveže priliko. Na nek način vse Jezusove prilike opisujejo Božje kraljestvo, med seboj pa se razlikujejo po dolžini, razčlenjenosti in razvitosti. Preko Učiteljevih prilik dobimo vpogled v njegovo mišljenje, čustva in seveda v pričakovanja. Njihov zaključek je mnogokrat izzivalen in zastavlja vprašanja, na katere odgovor pozna le vsak poslušalec sam, saj vsakega posameznika prilika drugače nagovori. Bralec se lahko prepozna v likih, ki nastopajo v prilikah in se v njih tudi vživi. Prav tako je za prilike značilen preurejen zaključek, saj se ponavadi prilike nanadno končajo, še preden lik iz nje sprejme odločitev. Preurejen zaključek tako povabi bralca, da se sam sprašuje, kako bi odločil, če bi bil na mestu lika iz prilike. (256–266)

2. JEZUS PEDAGOG LJUBEZNI

2.1 ETIMOLOGIJA IZRAZA LJUBEZEN

Veliki splošni leksikon s pojmom ljubezen označi različne oblike čustveno vzajemnih vezi med ljudi. Večinoma se izraža v prizadevanju po združitvi oz. želji po posedovanju in v pripravljenosti na predanost do nekoga. V prvem pomenu besede najdemo razmerje med dvema človekoma, ki temelji na spolni želji. Gre tako rekoč za erotično ljubezen. Stari grški jezik je za to vrsto ljubezni uporabljal besedo »eros«. Rimljani so telesno ljubezen tolmačili z besedo »amor«. Druga vrsta ljubezni je čustvo, ki ga otroci gojijo do svojih roditeljev, kakor tudi obratno čustvo, ki ga starši gojijo do svojih otrok. V širšem pomenu je ljubezen čustvo, ki ga gojimo do človeka (bližnjega). Pri tem gre za brezželjno ljubezen, ki ima svoj osrednji pomen krščanski etiki. Grški pojem »agape« in latinska beseda »caritas« označujeta ljubezen do drugega. Ljubezen do bližnjega ima osrednji pomen v krščanski etiki. Četrty pomen ljubezni je duhovna ljubezen do vrednot, kot sta na primer resnica in svoboda.

Stara grščina je poznala še en izraz za ljubezen, in sicer je z besedo »philia« označevala ljubezen do kakšne stvari.

Pojmu ljubezni so veliko vlogo dajali tudi grški filozofi. Za dualistično usmerjenega Platona je bila ljubezen tista, ki je vodila človeka do čutnega lepega h kraljestvu idej. Za Aristotela je božanstvo kot »tisti, ki je ljubljen«, t. i. najvišji gibalec. Brez ljubezni ne gre tudi v religijah, ki so ljubezen pogosto personificirale v bogovih ljubezni. Po drugi strani pa zlasti krščanstvo in hinduizem pojmujeta bitnost Boga kot ljubezen in hkrati kot človekov najvišji objekt ljubezni. (Leksikon 2006, 2408)

2.2 LJUBEZEN V STARI ZAVEZI

V Stari zavezi najdemo različne oblike človeške ljubezni. Visoka pesem prikazuje spolno ljubezen, ki izvira od Boga. Ta je namreč iz rebra, ki ga je vzel človeku, naredil

ženo in jo je pripeljal človeku. Človek pa mu je dal odgovor na to dejanje. Rekel mu je namreč, da ja to končno kost iz njegovih kosti in meso iz njegovega mesa. Imenovala se bo možinja, saj je vzeta iz moža (1 Mz 2,23-24). (SP 2010, 904)

Bog je tako dal prvemu človeku, Adamu, družico, ki mu je bila v pomoč (1 Mz 2,18). V tem smislu se pomoč ne nanaša na dela ali opravila ter služenje. Temveč gre za pomoč, ki je mišljena v kreativnem, stvariteljskem smislu, kjer moškost potrebuje lastno izpolnitev v ženskosti in kjer ženskost hrepeni po izpolnitvi v moškosti. S svojim obstojem moški in ženska drug drugega potrebujeta, med seboj si omogočata komunikacijo in sta si tako v medsebojno pomoč. Iz tega je razvidno, da imata Adam in Eva partnerski odnos. (Gerjolj 2006, 23)

Ljubezni med dvema sledi poroka. Tako beremo v SZ o poroki med Izakom in Rebeko (1 Mz 24) ter Jakobom in njegovo srčno izbranko Rahelo (1 Mz 29). (SP 2010, 904)

Biblijski očak Abraham je lep dokaz očetovske ljubezni. Skrben oče je bil tako Izmaelu, še na poseben način pa je bil pozoren do svojega sina Izaka, ki ga je po dolгих letih neplodnega zakona dobil s svojo ženo Saro. Plodna pa sta postala šele po tem, ko jima je uspelo prečistiti medsebojna nesoglasja. Nerodovitna sta postala z nezvestobo, ki sta jo storila v Egiptu. Njun medsebojni odnos sta morala prečisti, morala sta postati sposobna sprejeti drug drugega, ponovno vzpostaviti med seboj zaupanje in šele, ko sta se naučila ljubiti, sta bila sposobna roditi. (Gerjolj 2006, 64)

Ko govorimo o očetovski ljubezni, se ne moremo izogniti zgodbi o Jakobu in njegovih sinovih. Znano je, da je imel Jakob otroke s sestrama Leo in Rahelo ter še z njunima deklama. A le eno je resnično ljubil, in sicer ženo Rahelo. Njuni odnosi so bili prečiščeni in tako sta bila sposobna rodovitne in čiste ljubezni. Jakob je prav zaradi tega posebno ljubil Jožefa in Benjamina, saj je bila njuna mati Rahela. Tako je, kljub temu da se je sam dobro zavedal, kaj pomeni biti izpostavljeni otrok, sam delal razlike med svojimi sinovi. (Gerjolj 2006, 186–187)

Ljudje živimo v odnosih in tako nas že od vsega začetka spremlja prijateljska ljubezen. Lep primer tega sta David in njegov prijatelj Jonatan, sin kralja Savla. Jonatanova duša se je namreč združila z Davidovo dušo in Jonatan je vzljubil Davida kot svojo dušo (1 Sam 18). Kraljev sin se je zavzemal za svojega prijatelja pred kraljem, pomagal mu je celo zbežati (1 Mz 20). Očetovsko ljubezen vidimo pri kralju Davidu, primer materinske ljubezni pa je tragični primer Ricipa (2 Sam 21,9-10). Tobitova knjiga prikazuje različne vidike družinske ljubezni. (SP 2010, 904)

Iz Tobijeve in Sarine zgodbe je razvidno, da je ljubezen močnejša od smrti. Sari je namreč na poročno noč umrlo že sedem ženinov. Čeprav so vsi pričakovali smrt osmega moža, je Tobija preživel, saj se je na zakonsko življenje bolj pripravil. Saro je, ne glede na njeno zgodovino, sprejel celostno in brezpogojno. V obliki religiozne komunikacije, ki jo z drugimi besedami imenujemo molitev, sta se pogovarjala o življenju kot o vrednoti ter o ljubezni do njega v vseh treh dimenzijah do sebe, do bližnjega in do Najvišjega – do Boga. Ključnega pomena za njun trajni ljubezenski odnos je bilo dejstvo, da sta pred Bogom sklenila in se dogovorila za sprotno čiščenje odnosa. (Gerjolj 2006, 348–349)

Skozi celotno Staro zavezo (kakor tudi Novo zavezo) je navzoče načelo iz 3 Mz 19,18, ki pravi, da se človek drugemu ne sme maščevati in mu ne sme zameriti, temveč mora svojega bližnjega ljubiti kakor samega sebe. Gre za ljubezen do ljudi, do šibkih, pomoči potrebnih, med katere se prištevajo tudi tujci (3 Mz 19,34).

Različne oblike ljubezni simbolno prikazujejo odnos med Bogom in človekom. Čeprav tudi v tem odnosu vlada nekakšna vzajemnost, moramo natančneje ločiti 3 kategorije. Prva je razvidna iz klasične zapovedi v 5 Mz 6, kjer je zapisano, da mora človek ljubiti Boga. Slednja zapoved izraža vseobsežnost in moč, kakor tudi ekskluzivnost človeškega odnosa, ki se pozneje pokaže pri izpolnjevanju Božjih zapovedi (5 Mz 5,10). V teologiji zadnje Mojzesove knjige je ta ljubezen pogosto predstavljena kot vezalna zvestoba ali kot simbol zakonske zveze (Oz 2). Druga kategorija ljubezni nam prikazuje različne oblike ljubezni, ki jih ima Bog do človeka. Božja ljubezen do človeka ima lahko materinsko (Iz 49,14-15) in očetovsko (Oz 11) naravo. Bolj pogosta in dodelana je simbolika zakonske ljubezni (Iz 1,21-23; 49,14-26; 62; Jer 2; Ezk 16). Ljubezen je v Stari zavezi temelj izvoljenosti in zaveze. Zaradi tega v odgovor pričakuje hvaležnost (5 Mz 4,37; 7,8,13; 10,15). Zadnja kategorija govori o tem, da iz ljubezni izvirajo in so tako z njo povezani naslednji pojmi: sočutje, dobrota, naklonjenost, usmiljenje, prizanesljivost idr. (SP 2010, 904–905)

2.3 LJUBEZEN V NOVI ZAVEZI IN EKSEGETSKO BRANJE

2.3.1 LJUBEZEN V NOVI ZAVEZI

a) Jezusovo poučevanje o ljubezni pri sinoptikih

V Matejevem evangeliju, ko ta govori o novi pravičnosti, ki je večja od stare, je med drugim zapisano, da ne smemo ljubiti samo svojih bližnjih, temveč tudi svoje sovražnike (Mt 5,43-44). Naši bližnji so tisti, ki so naša družina, ljudstvo kateremu pripadamo. Človekova ljubezen je pogosto egoistična in le redko zastonjska, saj vsi hrepenimo po ljubezni, po tem, da bi bili ljubljene. Fausti pravi, da ljubiti drugega ne pomeni skrčiti ga v hrano za lastni apetit. Ko ljubimo zastonjsko, takrat sprejmemo drugega takšnega, kakršen je. Ljubit moramo sami sebe in tudi druge ljubiti, kakor oni ljubijo nas. Če ne ljubimo zastonjsko, se naša ljubezen imenuje prostitucija. Nimamo namreč interesa za drugega kot le za to, kar nam drugi lahko nudi. (Fausti 2008, 85–86)

Jezus nas uči, da je treba ljubiti svoje sovražnike. V Stari zavezi je namreč veljalo običajno dejstvo, ki ga zapoveduje tudi Kumran, da svojega sovražnika sovražimo. A v samem Svetu pismu se počasi razvija razumevanje Božje ljubezni do vseh. V samem razodetju najdemo evolucijo, ko vidimo razvoj Božje podobe. Od močnega in strašnega Boga, ki ga najdemo v vseh religijah, postopoma prihajamo do milostnega in usmiljenega Boga, ki je velikodušen, velik v ljubezni in je zaradi tega tudi ganljiv (Jon 4,2). (85) Fausti nadalje pravi: »Ljubezen do sovražnika je bistvo krščanstva. Ljubiti sovražnika pomeni, da smo spoznali Boga v Duhu. Bog namreč nima sovražnikov, ampak samo sinove, ki so zame bratje, potrebni ljubezni.« (86)

Jezusove zadolžitve niso nemogoče, saj gre pri njih za osvobajajoče darove. Kdor ne ljubi svojega sovražnika, ta še nima Duha Gospoda. Ljubezen do sovražnika je namreč tista, ki razlikuje med dobrim in zlim in nas tako osvobaja vsega zla. (86)

Jezus naroča, da je treba za tiste, ki nas preganjajo, torej za svoje sovražnike, moliti. S takšnim dejanjem bodo postali sinovi svojega Očeta (Mt 5,45). Tu nam Jezus da vedeti, da nam bo ljubezen do sovražnika in molitev za njega omogočila, da bomo postali resnično to, kar smo: Očetovi sinovi. Človek namreč s tem, ko sovraži

svojega sovražnika, svojega brata, postane sovražnik samega Boga. Tako se nima več za njegovega sina in ne more več izreči besedi »Oče naš«. (86)

Svojo ljubezen do vseh tistih, ki so ga sovražili, je Jezus pokazal na križu. Prve besede, ki jih je izrekel na križu prošnja odpuščanja na križu. Jezus prosi svojega Očeta, naj odpusti množici, ki ga je pribila na križ in se mu posmehovala. Razlog za to pa je njihova nevednost (Lk 23,34). (Benedikt XVI. 2011, 204–205) V tej molitvi vrže Jezus seme kraljestva. To seme je Očetova ljubezen v odpuščanje bratom. Jezus je bil obsojen na smrt na križu, kljub temu da je bil Pravični. Bil je obsojen, sojen in zaničevan, a kljub temu je odpustil krivičnim sovražnikom. Njegov križ je namreč bližina takšne ljubezni, ki je večja od vsakega greha, ki ga stori človek, in od vsakega zla, ki ga je človek deležen. (Fausti 2012a, 778–779)

Fausti daje poudarek, da krščanstvo ni religija, ki bi bila vezana na postavo in na samo izpolnjevanje te. Pri krščanstvu gre za nekaj drugega, gre za religijo svobode: svobode da ljubimo, kakor smo mi sami ljubljani. V krščanski religiji se izpolnjuje vsa pravičnost. (Fausti 2008, 87)

Tako imenovano zlato pravilo nas uči, da je potrebno vse, kar želimo, da ljudje storijo nam, storiti tudi njim (Mt 7,12; Lk 6,31). Pri Mateju ta vrstica pojasni vrstico 5,48 in jo zato imenujemo »panoramska vrstica«. (125) Silvano Fausti pravi, da na ta način postanemo sinovi, ki so popolni kakor njihov Oče, ki je ljubezen do vseh. Kdor ljubi namreč dela za drugega. V svoje središče postavi drugega in ne sebe in je svojemu bratu kakor sonce, ki daje luč in življenje. Isti avtor nadaljuje s svojim razmišljanjem in pride do zaključka, da k resnični ljubezni spada to, da svoja lastna pričakovanja obrnemo na glavo in jih spremenimo v pozornost do drugega in svoje lastne pravice v dolžnost do njega. Za tistega, ki ljubi, postanejo potrebe ljubljene osebe njegove naloge. S tem preprečimo, da bi sebe postavljali v središče vsega stvarstva. Človek je namreč že v središču pri svojem Stvarniku. In takšen kot je Bog, človek postane, če dela kakor on, če postavi v lastno središče druge. (125)

Če ljubim, je moje dobro zunaj mene, saj ljubim drugega. Človek se potem uresniči tako, da se z drugim združi s služenjem. Tako presežemo sami sebe, presežemo laž lastnega »jaza« in postanemo ekstaza ljubezni, kakor naš Oče. Jezusov duh nam omogoča, da spoznamo Boga, njegovo obličje in da tako lahko živimo po Jezusovih besedah. (Fausti 2012a, 177)

Pri vseh treh sinoptičnih evangelijih najdemo odlomek, ki govori o največji zapovedi (Mt 22,34-40; Mr 12,28-31; Lk 10,25-28). Ko Jezusa, kot Učitelja, farizeji sprašujejo, katera zapoved je največja v postavi, jim ta odgovori, da je to ljubezen do Boga. Boga moramo ljubiti z vsem svojim srcem, z vso svojo dušo in navsezadnje z vsem svojim mišljenjem. Jezus še doda, da je druga zapoved podobna prvi. Pravi namreč, da je treba ljubiti drugega kakor samega sebe.

Bog nam tako zapoveduje, da moramo ljubiti. Beseda zapovedati se v latinščini glasi »*co-mandere*« in pomeni »poslati skupaj«. Bog nas torej pošilja skupaj proti ljubezni, da bi njegovo življenje s tem postalo tudi naše. Ljubezen nas namreč dela enake med seboj in s tem poskrbi, da življenje enega postane obenem življenje drugega. Resnično ljubiti pomeni imeti drugega v srcu. Bog nas je ustvaril s tem namenom, da bi ljubili, saj smo ustvarjeni po Božji podobi. Ljubimo pa lahko le tiste, ki jih poznamo. Ljubiti nam omogoča tudi razumeti, pa čeprav se nam zdi, da sta srce in ljubezen večkrat skregana med seboj. Razumemo namreč lahko samo tisto, kar ljubimo. »Ljubezen in razum hranita drug drugega,« dodaja Fausti (Fausti 2006, 477). V tem primeru gre za neke vrste dinamično napetost, ki je značilna za ljubezen, zaradi katere sitost povečuje željo po vedno večji sitosti, ta pa vzbuja še večjo željo in tako se vrtimo v začaranem krogu, ki mu ni konca. Zraven srca in uma pa ljubezen zadeva celotno življenje. (Fausti 2006, 477)

Boga moramo ljubiti celovito z nerazdvojenim srcem. Le njega, ki je izvir ljubezni, moram ljubiti z vsem srcem, »iz vsega srca«, tako da dam zanj vse, kar imam, tako da storim zanj vse (»z vso močjo«), in tako, da ga skušam spoznati (»z vsem svojim mišljenjem«). (Fausti 2012a, 396–397)

Prav ljubezen je tista, ki nas naredi za Božji tempelj (prim. Mt 21,12-17), dobro drevo, ki rodi dobre sadove (prim. Mt 21,18-23). Zavrženi kamen (prim. Mt 21,28-45) nas dela zmožne dati Bogu, kar je Božjega (prim. Mt 22,15-22) in obenem naredi, da postanemo zmožni sodelovati pri zmagi nad smrtjo (prim. Mt 22, 23-33). (Fausti 2006, 477)

Ljubezen nam razodeva globoko bistvo človeka. Bog sam je Ljubezen. Jezus Kristus je naš Gospod. Ljudem je Bog preko njega postal bližnji in Jezus nas ljubi z vsem svojim srcem, da bi tudi mi lahko počeli tako. Kot Božji Sin je Jezus postal naš brat, zato je naša ljubezen do njega enaka ljubezni, ki jo gojimo do svojih bratov. S tem

ko ljubimo Jezusa, ljubimo obenem Boga in človeka, saj je Bog postal človek. Jezus v evangelijih omeja, da kdor sprejme in izkaže svojo ljubezen zadnjemu izmed bratov, s tem ljubi njega (Mt 25, 40-45), ki je postal zadnji izmed vseh. (477)

Kot smo že videli, nam Jezus naroča, da moramo Boga ljubiti z vsem svojim srcem. Ljubezen ima izvor v notranji globini osebe. Srce je želja, ljubezen pa je strast. Človek že po naravi deluje iz tega, kar mu je ljubo, kar mu je pri srcu. Ljubljene osebe so vedno v našem srcu in kogar resnično ljubimo, se ga tudi spominjamo. Vsaka okoliščina nam ljubljeno osebo priključuje tako, da ta postane vir našega čutenja, mišljenja in hkrati tudi ravnanja. (480)

Kot vidimo, je zapoved ljubezni temelj tako Stare zaveze kakor tudi Nove. »Definira resnico človeka v njegovem odnosu z Bogom, z drugimi in s samim seboj,« dodaja Fausti (Fausti 2012a, 394). Greh, storjen v raj, je povzročil nastanek smrti in s tem nezmožnost ljubiti. Jezus Kristus nam je ponovno odprl kraljestvo tako, da nam je umil noge in nam obenem dal oblast, da tudi mi umijemo noge drug drugemu v njegovem imenu. Človek je ustvarjen iz ljubezni, z namenom, da bi tudi sam ljubil. Če tega ne dela, je propadel človek. (Fausti 2012a, 394)

b) Jezus kot učitelj ljubezni pri evangelistu Janezu

Evangelist Janez nam v svojem evangeliju večkrat spregovori o ljubezni. Glagol »ljubiti« se pojavi v Janezovem evangeliju kar osemtridesetkrat, samostalnik »ljubezen« pa šestkrat. Glagol izraža dejanje in je omenjen večkrat kot samostalnik, saj se ljubezen kaže bolj v dejanjih kot pa v besedah. (Fausti 2012b, 350)

Že sama teologija nesinoptičnega evangelija je povezana z učencem, ki ga ima Jezus rad. Jezusovo poveličanje kot povzdigovanje na križ, smrt, vstajenje in vnebohod je prikazano iz teološkega vidika. Kristusova ljubezen je ravno na križu izkazana »do konca«. V evangeliju namreč beremo, da je Jezus vzljubil svoje, ki so bili na svetu in jim je izkazal ljubezen do konca (Jn 13,1). (Plevnik 2009, 26–27)

Janezov evangelij nam spregovori o Očetovi ljubezni do nas. Ta ljubezen je neizmerna, saj je zaradi nje Bog poslal na svet svojega edinorojenega Sina, z

razlogom, da se tisti, ki veruje vanj, ne bi pogubil, ampak bi imel večno življenje (Jn 3,16). (Plevnik 2009, 49)

Bog je svet ljubil od samega začetka, iz svoje ljubezni ga je tudi ustvaril. Oče nas ljubi brez zadržkov in zastonj, saj ne neha ljubiti, kljub temu, da ga svet zavrača. Kristus pozna to ljubezen in iz nje živi. Križ pa je mesto, kjer o njej tudi pričuje. (Fausti 2012b, 76) Da Oče ljubi svojega sina (Jn 5,35), je najbolj očitna trditev. Sin iz te ljubezni prejema v dar ljubezen in v ljubezni tudi vse sprejema. (85) V v. 10,17 Jezus pravi, da ga Oče ljubi ravno zaradi tega, ker daje svoje življenje in ga spet prejema. Ljubezen je močnejša od smrti, zato Jezus na križu ne umre, temveč uresniči svoj obstoj kot popolni dar ljubezni. Namen njegove odločitve življenja je, da ga znova prejme, in s tem, ko da življenje za nas, le-to prejme v polnosti. Jezus ve, da je ljubljen od svojega Očeta in njemu je podoben ravno v tem, da tudi sam s svojo ljubeznijo ljubi svoje brate. Fausti dodaja, da v njem življenje postane to, kar je. Postane živo kroženje ljubezni, prejeti in dani dar. Zaradi tega je ljubljeni Sin, popolna izpolnitev Očetove ljubezni. (281)

Na dan pred velikonočnim praznikom je Jezus svojim učencem izkazal ljubezen do konca. Vedel je namreč, da je prišla njegova ura in da pojde s tega sveta k svojemu in našemu Očetu (Jn 13,1). Do tu je bila glavna v evangeliju téma življenja in luči. Od tu naprej pa se izteče v témo ljubezni. In ljubezen, ki je prava luč življenja, se ne uresničuje v besedah, ampak v resnici dejstev, v služenju drugemu. »Če je prvi del evangelija uporabljal metafore vode, zraka, luči in kruha, ki povzema vse, nas ta drugi del postavlja naravnost pred resničnost: ljubezen. Ljubezen je to, o čemer vse govori in imamo vsi kakšno izkušnjo: je samo resica Boga in nas, njegovih sinov v Sinu (Fausti 2012b, 348)«. (Fausti 2012b, 346–351)

Evangelist nadaljuje svoje pripovedovanje tako, da pove, da je Jezus začel pri večerji umivati noge dvanajsterim. S tem vidimo, da je tudi Jezus prikazan kot služabnik. Pri njegovem služenju ne gre zgolj za neko funkcijo, ki bi koristila nam in bi ob enem ponižala njega samega. Njegovo služenje razodeva njegovo naravo Božjega Sina, našega učitelja in odrešenika. Jezus nam z umivanjem nog ne daje zgled ponižanja, ampak nas s tem dejanjem povzdigne k veličastvu. Njegovo veličastvo pa se razodene s križa, kjer je očitna njegova velika ljubezen do sveta. (346–351)

Jezus daje svojim izbranim dvanajstim učencem novo zapoved, ki ni zapisana v nobeni Postavi. Pravi jim namreč naj se ljubijo med seboj tako, kakor je on ljubil njih. Čeprav gre za novo zapoved, to ne pomeni, da ta zapoved odpravlja Postavo. Trdimo lahko celo, da gre za staro in novo zapoved, saj je ta stara kot Bog, ki je ljubezen in nova po novem srcu in novem Duhu, ki nam ju daje Sin. Ta izpoved je izrečena na mestu med izdajo Juda in med zatajitvijo Simona Petra. V drugih evangelijih je na tem mestu postavitev evharistije, Janez pa namesto besed kruha in vina postavlja zapoved ljubezni. Evharistija se tu obhaja v vsakdanji ljubezni, ki naredi iz nas in iz naših konkretnih odnosov pravo čaščenje Bogu po volji, ki nas spreminja v Sina.

S tem, ko nam Jezus veleva naj ljubimo brate z isto ljubeznijo, kot jo ima on do nas, ne pozablja na ljubezen do Boga. Čeprav na tem mestu izrecno ne omenja ljubezni do Boga, je jasno, da je ljubezen do Boga neločljiva z ljubeznijo do človeka. (Fausti 2012b, 374)

»Če me kdo ljubi, se bo držal moje besede« (Jn 14,15; 21; 23; 24) je refren, ki ga z variacijami Jezus ponavlja svojim učencem. Ljubiti Gospoda je središče krščanske vere. Pri tem gre za izpolnitev starozavezne zapovedi iz 5 Mz 6,5, kjer je zapisano, da je potrebo ljubiti Boga z vsem srcem, z vso dušo in z vso močjo. Učenci so bili sedaj Jezusa sposobni ljubiti na takšen način, saj so videli, da jih tudi on ljubi z vsem srcem, z vso dušo in z vso močjo. Kljub temu, da so ga zatajili in izdali, je Jezus postal njihov služabnik in je dal zanje življenje. Če želimo konkretno ljubiti Jezusa, potem moramo sprejeti in živeti njegovo besedo. Ljubiti in spoštovati besedo pomeni se držati besede ljubljenega. Ves govor od 14,15-31 nam kaže, da je sad Jezusove ljubezni občestvo z njim. Preko odnosa s Sinom pridemo do odnosa z Očetom. Vse to lahko razumemo, ker imamo sad Duha. Jezus nas namreč s smrtjo ni popolnoma zapustil, ampak nam je zapustil svoj mir in svoje veselje, sad Duha ljubezni (Jn 14,27-28). Tudi Cerkev se je rodila iz Jezusove ljubezni do nje in ta ljubezen je postala tudi ljubezen Cerkve do Kristusa. Pri tem ne gre za neko neoprijemljivo čustvo, ampak gre za poznavanje in uresničevanje njegovih besed. (Fausti 2012b, 386–388)

Evangelist Janez se zaveda, da je na svetu zraven ljubezni tudi sovraštvo. Vzrok za zapis četrtega evangelija so bila ravno nasprotovanja, ki so izvirala iz osnovnega nasprotovanja Bogu. Jezus je svojim učencem pojasnil, da je njega svet sovražil pred tem, kot je sovražil njih (Jn 15,18) in doda, da kdor se je držal njegove besede, se bo držal tudi besed iz ust učencev, kdor pa je njega preganjal, pa bo preganjal tudi njegove sodelavce (Jn 15,20). (Plevnik 2009, 140–141)

Problem sovraštva je v tem, da svet ne pozna Boga in ga ne prepozna v Jezusu Kristusu. Osnovno nepoznavanje Očeta vodi do tega, da ne poznajo niti Sina. Kljub temu da so Jezus in njegovi učenci bili deležni nasprotovanja, je svet predmet njihove ljubezni in oznanjevanja. (141)

Kdor išče resnico, svobodo in ljubezen, je na nek način osovražen, preganjan in izločen. Ampak krščanska skupnost se ne sme bati. Poklicana je namreč, da živi »v« svetu in je »od« sveta (Jn 17,14-16). Tako prekine svetovno logiko nasilja in smrti, ko v Bogu ljubezni in življenja spoznava izvor lastnega obstoja. (Fausti 2012b, 409) Križ je mesto, kjer je bil Oče dokončno povelečan, kraj, kjer je Oče bil popolnoma spoznan v popolni ljubezni Sina, ki nam je izročil svojega Duha (Jn 19,30). Učenci so to poznavanje Očeta, ki je bilo vsem očitno na Golgoti, sprejeli in posredovali drugim. Smisel zgodovine je ravno v tem, da se ljubezen nenehoma razodeva. Gre za tisto ljubezen, ki je postala vidna v mesu križanega Sina. Celotna in absolutna ljubezen, ki jo ima Oče do Sina, je tista, kot jo ima do vsakega človeka (Jn 17,23). Jezus, naš brat, nam je to ljubezen podaril popolnoma (Jn 19,30) in ne po meri (Jn 3,34). Po našem Učitelju tudi mi spoznavamo Očeta in njegova ljubezen je takrat tudi v nas. Jezus nas namreč ljubi z ljubeznijo našega Očeta (Jn 15,9), in ko mi vidimo to ljubezen, mu odpremo srce. Na ta način postanemo sinovi in hčere, ki smo zmožni ljubiti na takšen način, na kakšnega smo ljubljene. Cilj Kristusovega delovanja je ravno v tem, da bi mi, ko gledamo njegovo Veličastvo (Jn 17,24), imeli v sebi ljubezen, ki jo ima Bog Oče do njega, tako da bi tudi mi iz nje živeli. V Sinu smo namreč od nekdaj, ker nas on neizmerno ljubi. Šele takrat, ko bomo mi sprejeli njegovo ljubezen, pa bo on v nas. Bog, Stvarnik vsega stvarstva, je tisti, ki prebiva povsod, kjer so mu odprta vrata. »Ko bomo obrnili oči k rani njega, ki smo ga prebodli (19,37), se bo naše kamnito srce odprlo in sprejelo ljubezen ter jo začelo vračati« (Fausti 2012b, 461). (Fausti 2012b, 460–461)

c) Ljubezen v pismih apostola Pavla

Tema ljubezni je zelo navzoča v pismih svetega Pavla. O njej piše v celotnem trinajstem poglavju Prvega pisma Korinčanom. Nekateri to poglavje imenujejo tudi »hvalnica« ljubezni. Pavel najprej pokaže na razliko med ljubeznijo in karizmami (1 Kor 13,1-3), potem pa ljubezen posebi in postavi k šestnajstim glagolom. Ljubezen je namreč marsikaj potrpi, je dobrotljiva in nezavidljiva. Ljubezen se ne ponaša, ne napihuje, ne išče svojega ter ne sramoti in se ne pusti razdražiti. Veseli se resnice in ne misli hudega. Prav tako prava ljubezen vse oprostí, vse veruje, vse upa, vse prenaša in kar je najpomembnejše, prava ljubezen nikoli ne mine. (1 Kor 13,3-8a) Pavel nas pripelje do primerjave med sedanostjo, v kateri smo slabotni in zaznamovani s karizmami, ter med prihodnostjo, ko bomo gledali iz obličja v obličje. Za zdaj pa nam ostajajo tri stvari: vera, upanje, ljubezen in slednja je največja. (Brown 2008, 529) Govorniška posebitev ljubezni v 1 Kor 13,5-8 napravi Kristusa in ljubezen medsebojno zamenljiva. Zaradi tega, ker nam je Kristusova ljubezen (*agapē*) dala notranjo vrednost in smo zato opravičeni in posvečeni, lahko postajamo posredniki te ljubezni drugim ljudem, ki jih ljubimo prostovoljno in ne glede na to koliko so dobri. Ljubezen je tista gradi (1 Kor 8,3), zato nas Pavel nagovarja, da naj si prizadevamo za njo (1 Kor 14,1). (530)

Prav tako je ljubezen omenjena v Drugem pismu Korinčanom. Pavel namreč prosi skupnost v Korintu, da se odloči za ljubezen do Križanega (2 Kor 2,8). Kristus nas je vse ljubil in prav njegova ljubezen je tista, ki je privedla do dogodka na križu (2 Kor 5,14). Kristusova ljubezen nas »stiska«. (541) Apostol Pavel v obravnavanem pismu uporabi ljubezen tudi takrat, ko nagovarja Korinčane, naj darujejo denar za skupnost v Jeruzalemu. V dokaz da ljubijo svoje brate po svetu, jim naj izkažejo v pričo Cerkev (2 Kor 8,24). Pavel dodaja, da je treba darovati iz srca, in to podkrepi z dejstvom, da Bog ljubi veselega darovalca (2 Kor 9,7). (540)

Tudi v svojem najdaljšem pismu, pismu Rimljanom, se apostol Pavel ne more izogniti tematiki o ljubezni. Govori predvsem o Božji ljubezni in ljubezni do Boga (Rim 8,28-39). Tistim, ki ljubijo Boga, vse pripomore k dobremu. In Boga je treba ljubiti, saj ta zaradi nas ni prizanesel niti svojemu lastnemu Sinu, temveč ga je dal za nas vse. Božja ljubezen do nas se kaže v tem, da opravičuje. (564–565)

V najbolj osebнем pismu, pismu Galačanom, Pavel prišteje ljubezen med sadove Duha (Gal 5,22). Iz pisma razberemo, da je bila Pavlu vera, ki sprejema delovanje tega, kar je storil Jezus Kristus, tisto, kar naj bi izražalo ljubezen v vernikovem življenju. (472)

d) Izraz »ljubezen« v deveteropavlinških pismih

V pismu Kološanom je ljubezen imenovana kot vez popolnosti (Kol 3,14). Avtor pisma je zapisal, da je ljubezen sad dobrotljivostjo, krotkostjo, ponižnostjo in potrpežljivostjo.

Tudi Timoteju pisec veleva, naj si prizadeva za ljubezen, krotkost, vero, pobožnost, pravičnost in potrpežljivost (1 Tim 6,11; 2 Tim 2,22). (Brown 2008, 654)

Pismo, ki je bilo namenjen skupnosti v Efezu, podrobneje določa krščanski način življenja v obliki pravila za žene/može, otroke/očete, sužnje/gospodarje (Ef 5,21–6,9). Lirična govorica, ki jo najdemo v Ef 5,25-27, postavlja Kristusa in Cerkev v odnos, ki ga ima mož do žene. Tako se daje ljubezni in podrejenosti edinstveni krščanski pečat. Tu je dolžnost moškega, da ljubi, obravnavana obširneje kot dolžnost žene, saj je ta podrejena. Ljubezen obeh pa je zakoreninjena v prvotnem Božjem načrtu za združenje v zakonu (5,21 = 1 Mz 2,24). (619)

e) Katoliška pisma o ljubezni

Krščanski pogled na ljubezen je zelo jasno prikazan tudi v drugih novozaveznih pismih, ki jih imenujemo tudi katoliška pisma. Posebno mesto pa ima tema ljubezni v Prvem Janezovem pismu. V 1 Jn 2,3-11 je govora o izpolnjevanju zapovedi, hkrati pa se s tem izpolnjuje tudi Božja ljubezen. Iz svetopisemškega odlomka ni razvidno ali ima pisec v mislih Božjo ljubezen do nas, ali našo ljubezen do Očeta. Obstaja tudi možnost, da misli na obe ljubezni hkrati. Poseben poudarek pa je na ljubezni do drugih kristjanov, naših »bratov«, kot v Jn 13,34; 15,12. Kdor namreč ljubi svojega brata, ostaja v luči (1 Jn 2,10). Hkrati pisec opozarja, da naj ne ljubimo sveta, saj ta, ki ljubi minljivi svet, ne ljubi Boga (1 Jn 2,12-17). (Brown 2008, 387) Svet ima

namreč za dobro tisto, kar je hudo in obrnjeno. Deluje namreč po načelu sebičnosti in ne po načelu ljubezni. V svetu je pomembnejše posedovanje in ne dar, svet igra po pravilih tekmovalnosti in ne solidarnosti, raje ima kopičenje in razdeljevanje, ozira se za nasiljem ne pa krotkostjo. V svetu prevladuje ošabnost, ki je nasprotje preprostosti. Svet igra na karte prevzetnosti in jeze ter se tako obrača stran od ponižnosti in sočutja. (Fausti 2012b, 411–412)

V vrstici 3,1 dobimo zagotovilo za svoje ljubezen. Imenoval nas je namreč za Božje otroke. Božji otroci smo zato, ker nas je spočelo Božje seme (Jn 1,12-13). Božji otroci delujejo pravično in zato ljubijo svoje sestre in brate. (Brown 2008, 388) Kdor ne ljubi svojih bratov in sester ostaja v smrti (1 Jn 3,14). Lažnivo je trditi, da ljubimo Boga, če pa ne ljubimo svojega brata. To, da ljubimo Božje otroke, pa spoznavamo po tem, če ljubimo Boga in izpolnjujemo njegove zapovedi (1 Jn 5,2). Ljubezen živi v skupnosti iz vzajemnosti. »Ljubezen je jezik, ki ga razume vsak človek: vsi obstajamo, ker smo ljubljene, in odrastemo, ker smo zmožni ljubiti«, pravi Silvano Fausti (Fausti 2012b, 374). Bratovska ljubezen je tista, ki omogoča, da med nami sijeta na zemlji Očetovo veličastvo. V nas kroži Božje življenje, ljubezen med Očetom in Sinom, ki jo Sin podarja vsakemu bratu. Zaradi tega je tisti, ki ne ljubi svojega brata, še vedno v smrti (1 Jn 3,14b), ampak ker ga njegovi bratje ljubijo s Sinovo ljubeznijo, se lahko vrne v življenje kot Lazar, Jezusov umrlj prijatelj, ki ga je Jezus ljubil. (Fausti 2012b, 274–375)

V 1 Jn 4,7-21 najdemo oznanilo, da je Bog ljubezen. Jasnost in lepota te misli se pokažeta v 1 Jn 4,12, kjer je zapisano, da Boga ni nikoli nihče videl. Ampak, če se mi ljubimo med seboj, ostaja Bog v nas in njegova ljubezen je v nas postala popolna. V teh vrsticah tudi razberemo, da ljubezen ni v tem, da smo mi vzljubili Boga, ampak v tem, da je On vzljubil nas in je iz te ljubezni poslal svojega Sina v spravo za naše grehe. In ravno zato, ker nas je Bog tako vzljubil, smo se tudi mi dolžni ljubiti med seboj. (Brown 2008, 389) Bog nas ljubi. Mi pa smo tisti, ki moramo biti pred njim ponižni in se mu pustiti ljubiti. (Ratzinger 2005, 31) Bog se nam namreč podarja, da bi se tudi mi lahko podarjali njemu. (37)

V prvem Petrovem pismu zasledimo, da je ljubezen tista, ki pokrije množico grehov (1 Pt 4,8). Avtor pisma je želel skupnost nagovoriti, da lahko sredi sovražnosti

svojih sosedov preživijo le, če drug drugega ljubijo, so gostoljubni in si med seboj pomagajo. (Brown 2008, 703)

2.3.2 EKSEGETSKO BRANJE

a) Kaj je eksegeza?

Videli smo, da je Sveto pismo zakladnica tem o ljubezni. Da pa besedila pravilno razumemo, jih je treba razlagati. S tem se ukvarja biblična eksegeza, ki pri svoji razlagi uporablja različne metode. Beseda prihaja iz grškega glagola *ἐξηγέμαι*, ki pomeni izpljem, razlagam, izvajam, opisujem itd. (Matjaž 2015, 7)

Eksegeza je v prvi vrsti umetnost branja besedil, saj je treba iz besedil prebrati in razbrati pomembne podatke, da tako zberemo in dobimo nek pomen. Prvi namen vseh eksegetskih metod in tehnik je omogočiti bralcu natančno in čim bolj intenzivno celostno branje bibličnih besedil, ki bralca izziva in nagovarja ter ga tako pripelje do spremembe mišljenja in navsezadnje do spremembe delovanja. Tekstu je namreč treba prisluhniti, zato ga moramo brati angažirano. Človek mora biti pripravljen sprejeti nagovor besedila. Sprejeti ga mora z vsem srcem in se po njem tudi ravnati. Bralec mora s svetopisemskim tekstom, ki je živ organizem, vzpostaviti aktivni dialog. Matjaž pravi, citiram: »Bralec, ki vstopa v tekst s svojim znanjem in predstavami, se mora zavestno truditi, da tudi besedilo čim bolj čisto vstopi vanj (lat. *intus-legere*), da se ne ustavi pri črki in pri lastnih prestavah, temveč gleda »skozi« in »preko« teksta (*διάvoια*) do sporočila.« (Matjaž 2015, 7)

Sveto pismo je polno različnih literarnih vrst, ki jih je treba pri branju upoštevati. Prav tako je potrebno zavedanje, da so besedila nastajala v različnih časovnih obdobjih. Zaradi tega ne smemo brati svetopisemskih besedil na fundamentalističen način, saj tako dobimo napačno podobo Boga. Besedila iz Biblije je treba brati v enakem Duhu, kot so bila napisana. Kot smo videli, je temeljna naloga eksegeze razlaga ali interpretacija svetopisemskih besedil, ki pa mora biti naravnana na celovit teološki pogled. Eksegeza mora ostajati v »popolnem soglasju s skrivnostjo

učlovečenja, skrivnostjo združenja božanskega in človeškega v popolnoma določenem zgodovinskem bivanju» (CD 87,10). (7)

Pri eksegetskem branju je treba upoštevati tri biblične vidike tekstov. Prvi vidik je avtorjev namen »*intentio auctoris*«, ki nam pokaže, kakšen je bil prvotni avtorjev namen in kaj nam je želel ta z besedilom sporočiti. Naslednji vidik, na katerega moramo biti pozorni, je pomen besedila ali »*intentio (sensus) operis*«. Razlikovati je treba med dobesednim ali literarnim in duhovnim ali nadbesednim oziroma nadgrajenim pomenom. Zadnji, tretji vidik je bralčev sprejem besedila ali »*intetnio lectoris*« ali »*receptio lectoris*«. Ekseget, ki raziskuje, stoji pred trojno nalogo. Z raziskovanjem mora ugotoviti prvotni, tj. zgodovinski oziroma literarni pomen besedila. Za tem mora iskati kristološki, kanonični in cerkveni pomen bibličnih spisov ter si prizadevati, da iz zgodovinskih spisov na novo izrazi razodeto Božjo besedo. Prav tako pa mora ekseget omogočiti bralcu, da se lahko ta sreča s Kristusom, s posebjeno Božjo Besedo, ki se razodeva po besedilu (aktualizacija). (9–12)

Če želimo besedilo razumeti in interpretirati, ga moramo brati natančno in celostno. Pri tem so nam v pomoč eksegetkse metode in tehnike, ki morajo biti med seboj organsko povezane. Pri eksegezi poznamo dve vrsti raziskovanja, in sicer diahrono in sinhrono. Medtem ko se prvo posveča nastajanju in razvoju besedila, se drugo preučuje predvsem končni tekst pod različnimi vidiki. Zgodovinskokritična metoda je najbolj razširjena znanstvena metoda, ki je pozorna na zgodovinski razvoj tekstov in tradicije. Ta metoda je kritična in analitična, kar pomeni, da pri svojem postopku sledi delu znanstvenih kriterijev in da biblični tekst prestavi na isti način, kot katerikoli drugi antični tekst. To pomeni, da ga predstavi kot izdelek človeškega jezika, da bi lahko samo vsebino Božjega razodetja bolje razumeli. Kljub temu da je diahrono raziskovanje nepogrešljivo pri znanstvenem preučevanju starih besedil, je hkrati nezadostno pri doseganju teološke celovitosti interpretacije. Na podlagi tega se je izoblikoval kanonični pristop, ki si prizadeva, da se vsak biblični tekst interpretira v luči Kanona celotne Biblije. K zgodovinskokritični metodi prištevamo analizo teksta, ki si s svojim raziskovanjem prizadeva, da pride do čim bolj avtentičnega izvirnega besedila. V času prepisovanja besedil so se namreč določene stvari dodale, izpustile, podvojile itd. Prav tako je pomembno, da poznamo okolje in

kulturo, kjer so teksti nastajali. Samo tako jih bomo lahko razumeli na pravi način. Pomembno je tudi razlikovanje in prepoznavanje literarnih vrst, kakor tudi redakcijska kritika, ki želi ugotoviti zadnjega redaktorja ali urednika besedila. Redakcijsko analizo izvajamo takrat, kadar med seboj primerjamo posamezne sinoptične odlomke. Poleg tega še poznamo analizo virov in tradicij, ki poskuša s pomočjo literarnih metod določiti začetek in konec malih in velikih tekstnih enot in oceniti notranjo soodvisnost teksta. Kritika tradicij umešča tekste v tokove izročila. Kot smo že videli, poznamo poleg zgodovinskokritične še literarnokritično metodo, ki obravnava tekste v končni obliki in jih upošteva kot del celotnega Svetega pisma. Pri tej metodi je potrebna literarna kritika besedila, kar pomeni, da raziskujemo pomen izvornih besed, oblik, stavčnih konstrukcij, prisposodob, besednih zvez ali formul itd. Prav tako je treba analizirati motive in teme. Motiv je lahko beseda, metafora, ime, dejanje ali besedna zveza, ki ima poleg literarnega pomena še globlji pomen, ki se je oblikoval v biblični tradiciji. Analiza motivov ugotavlja prisotnost motivov v odlomku, kako so ti uvedeni, zgrajeni in kako se razvijajo. Prav tako se analiza motivov posveča elementom, ki so uporabljeni, katere biblične citate, reke, podobe in besedne zveze uporablja. Pomemben je tudi izvor, pomen in uporaba posameznega motiva v tekstu. S pomočjo motivov ugotovimo temo posameznega odlomka. Literarnokritična analiza se posveča tudi narativni ali pripovedni analizi, ki je v zadnjem času postala eno pomembnejših orodij literarnih in bibličnih znanosti. Pri narativni analizi smo pozorni na celotno zgodbo in ne le na posamezen odlomek. Metoda tako sledi dinamiki besedila in logiki zgodbe. Analiza je pozorna na oblikovanje začetka in konca pripovedi in odkriva zasnovo dogajanja, zaplet, vrhunec, preobrat in seveda razplet pripovedi oz. zgodbe. Velika pozornost se daje osebam (karakterjem), ki nastopajo v zgodbi in samemu dogajanju. Pomembna je tudi semiotska analiza, ki se ukvarja z jezikovnimi znaki, to je s simboli in s sistemi teh znakov. Semiotska analiza išče ključne nosilce posameznega pomena, termine, ki so si pomensko sorodni, saj imajo skupni vidik ter izpostavlja nasprotne pomene. Pri literarno kritični analizi je pomembna tudi retorična analiza, ki v besedilu išče govorniške elemente in strukture. Vsak retorični tekst vsebuje tri elemente in sicer govornika (pisatelja), govor (besedilo) in poslušalce (sprejemnike). (13–20)

b) Eksegetska analiza odlomka Lk 6,27–35 – Ljubezen do sovražnika

1. ZAMEJITEV ODLOMKA

Zamejitev odlomka je prvi korak eksegetske analize. To pomeni, da odlomku določimo njegov začetek in konec. Besedilo moramo analizirati na ravni časa, kraja, oseb in teme. Te elemente imenujemo tudi elementi koherentnosti, saj gre za temeljne povezovalne elemente, na podlagi katerih organiziramo določeno literarno delo. Začetek novega odlomka nam kaže sprememba enega izmed naštetih elementov. (Matjaž 2015, 21)

Na primeru izgleda zamejitev odlomka tako:

Odlomek, v katerem Jezus govori svojim učencem o ljubezni do sovražnika, je postavljen v Lukovem evangeliju takoj za Blagre (Lk 6,20-26), ki jih Jezus govori na ravnem kraju, kot je razvidno iz Lk 6,17. Na tem ravnem kraju je Jezus spregovoril tudi o ljubezni do sovražnika, kakor pozneje o usmiljenju in dobrodelnosti (Lk 6,36-38).

Medtem ko so bili blagri bolj namenjeni učencem, po katerih se je ozrl (Lk 6,20), so nadaljnji govori bili namenjeni »vsem, ki so poslušali« (Lk 6,27). Kdo so ti vsi, izvemo iz Lk 6,17, kjer evangelist omeni, da je bila ob Jezusu velika množica njegovih učencev in silno veliko ljudstvo iz vse Judeje, Jeruzalema ter iz tirskega in sidónskega primorja.

V nobenem od treh omenjenih odlomkov ni omenjen čas. Iz predhodnih odlomkov izvemo, da se je vse zgodilo tiste dni, ko je šel Jezus na goro molit (Lk 6, 12), po tem, ko je na gori izbral dvanajstere (Lk 6,17).

V obravnavanem odlomku je glavna tema ljubezen do sovražnika. Pred tem je Jezus govoril o tem koga se blagruje in komu gre gorje, po tem pa se je posvetil temi o usmiljenosti in dobrodelnosti.

2. ČLENITEV IN STRUKTURA TEKSTA

Pri drugem koraku ekseget označi posamezne enote odlomka in ugotavlja njihovo medsebojno povezanost oz. strukturo teksta. Notranja struktura je ključna za pravilno poznejšo interpretacijo odlomka in nam pomaga, da imamo pred očmi celotno zgodbo in skozi sledimo rdeči niti, bistvu besedila. (Matjaž 2015, 24)

Členitev in struktura teksta v praksi izgleda tako:

Pisec evangelija je glavno temo odlomka načel že v ekspoziciji, saj reče »*Ljubite svoje sovražnike, delajte dobro tistim, ki vas sovražijo. Blagoslavlajte tiste, ki vas preklinjajo, in molite za tiste, ki grdo ravnajo z vami*«. (Lk 6,27-28) Vidimo, da je Jezus govoril vsem, ki so ga poslušali. Kot smo že videli, se čas in kraj navezujeta na prejšnje odlomke. Jezus govori svojim učencem in širši množici na ravnem kraju, po tem, ko je prišel iz gore z novoizbranimi apostoli. Na ekspozicijo se nanaša zaključna vrstica odlomka (Lk 6,35), kjer Jezus prav tako dobesedno uči svoje poslušalce, naj ljubijo svoje sovražnike in delajo dobro. Za kakršno koli dobro delo in za kar koli kar posodijo naj ne pričakujejo nikakršnega povračila na zemeljskem svetu. Če se bodo ravnali po Jezusovih besedah, bodo postali sinovi Najvišjega. Bog je dober in ljubezniv do vseh ljudi, tudi do tistih, ki so hudobni in nehvaležni.

Po ekspoziciji (Lk 6,29-30) začne Jezus dajati navodila, kako zgleda, da ljubimo sovražnike. Tako pravi, da je treba tistemu, ki nas udari po enem licu, nastaviti še drugega, tistemu, ki nam vzame plašč, ni dobro braniti niti obleke. Vsakemu, ki nas kaj prosi, je treba dati, in to, kar človek da, naj ne zahteva nazaj.

S tem nas pripelje do same srčike teksta v v.31, ki pravi »*in kakor želite, da bi ljudje storili vam, enako vi storite njim*«. Od drugih namreč ne moremo pričakovati tega, kar sami ne počnemo. Sami moramo biti vzgled drugim in tako bomo druge, s svojimi dejanji in življenjem, učili življenja v ljubezni.

V nadaljevanju odlomka sledi pojasnjevanje in dajanje primerov. Kar trikrat se ponovi retorično vprašanje, ki sprašuje po tem, kakšne priznanje gre človeku, če ljubi tistega, ki ljubi njega, če dela dobro tistemu, ki dela dobro njemu in nazadnje, če posoja tistemu, ki posoja njemu. Vse to namreč delajo tudi grešniki do tistih, ki

ljubijo njih, ki jim delajo dobro in ki jim kaj posodijo. Prava ljubezen je tista, ki ne zahteva povračila, prava ljubezen je zastonjski dar.

3. VKLJUČEVANJE ODLOMKA V ŠIRŠI KONTEKST

Da bolje razumemo tekst, ga moramo vključiti v širši kontekst. Potrebno je, da upoštevamo neposredni kontekst, tj. tekst pred in po odlomku, ki ga analiziramo, in širši kontekst. Širši kontekst določenega odlomka določimo s pomočjo ključnih besed ali teme. Analiza konteksta želi ugotoviti, kakšno vlogo ima odlomek v kontekstu, kako ta interpretira odlomek in kakšen vpliv ima ta na samo interpretacijo konteksta. (Matjaž 2015, 26)

Tretji korak eksegetske analize zgleđa v praksi takole: Jezus je učil svoje poslušalce o ljubezni do sovražnika med svojim poučevanjem v Galileji (Lk 4,14). Po tem, ko je Jezus naredil prve ozdravitve in poklical prve, nato pa še ostale učence, je začel na ravnem kraju s svojimi govori. Kot smo že prej videli, sestavljajo blagri (Lk 6,20-26), učenje o ljubezni do sovražnika (Lk 6,27-35), o usmiljenju in dobrem delu (Lk 6,36-38), o gorečnosti (Lk 6,39-45) in o tem, da je potrebno izpolnjevati z deli to, kar Jezus uči (Lk 6,46-49), enoto. Te nauke je namreč Jezus govoril na istem kraju, istemu občestvu, po tem pa se je, kot je razvidno iz nadaljevanja, odpravil v Kafarnaum, kjer je ozdravil stotnikovega služabnika (Lk 7,1-10).

Če pogledamo še malo širše, je celotna pripoved vključena v večjo enoto od Lk 5,17–6,49, v kateri se vsebina vrti okoli odzivov na Jezusa Kristusa. Evangelist predstavi serijo petih sporov (5,17–6,11) in v vseh sporih nastopajo farizeji. Farizeji so na veliko kritizirali Jezusovo obnašanje, saj je ta ozdravljaj hrome, poklical Levija, se ne držal pravil iz Postave, ki so se nanašala na post, prav tako pa je v soboto ozdravljaj, in tudi svojim učencem je dovolil, da so na judovski sveti dan smukali klasje. (Brown 2008, 253–254)

V blagrih in svarilih je vidno ravnanje Boga, ki je usmiljen in milostljiv do ubogih. V obravnavanem odlomku pa vidimo, da gre za ravnanje tistih ljudi, ki so sprejeli Božjo milost in usmiljenje. »Pri vsakem velelniku je mogoče med vrsticami prebrati

povednik, ki kaže, da me je Bog v Jezusu ljubil,« je zapisal Fausti (Fausti 2012a, 172).

4. SINOPTIČNA ANALIZA

Sinoptična analiza pomeni, da med seboj primerjamo tri sinoptične evangelije, med katere prištevamo Markov, Matejev in Lukov evangelij. Za njih je značilno, da imajo veliko skupnih virov. Sinoptična analiza se posveča primerjanju teh besedil in išče njihove posebnosti. Sinoptična analiza nam je v veliko pomoč pri odkrivanju različnih vidikov temeljnega teološkega sporočila posameznega evangelista. Gre za analiziranje dodatkov ali izpuščenih besed v besedilu, zamenjav in poudarkov. (Matjaž 2015, 27)

Evangelist Luka je edini spregovoril o tej temi na takšen način, zaradi tega ne moremo izvesti sinoptične analize odlomka.

5. SINHRONA ANALIZA

Pri petem koraku gre za neke vrste vzporedno branje svetopisemskse knjige: za branje pod vidikom določenega motiva ali pojma ali teme. Celotna interpretacija posameznih tem, motivov in pojmov je možna šele po tem, ko sledimo njihovem razvoju in primerjamo njihovo uporabo v celotnem delu. Vsako temo ali motiv sestavljajo ključne besede, ki se večkrat pojavijo v tekstu, ni pa nujno, da na enak način. (Matjaž 2015, 29)

Sinhrona analiza besedi »grešniki« in »delati« izgleda tako:

GREŠNIKI: V Lukovem evangeliju je šestkrat omenjena beseda »grešniki« (Lk 5,30;6,32;6,33;6,34;13,2;15,1) in dvakrat glagol »grešil« v Priliki o dveh bratih (Lk 15,18; 15,21). Z izrazom grešnik označuje NZ velikokrat človeka, ki ne posluša Boga (prim. Mt 26,45; Jn 9,16; Rim 5,8). (SP 2006, 306) Evangeliji so v strokovnem smislu imenovali grešnike tudi tiste, ki niso izpolnjevali postave farizejev (Jn 7,49), so bili pogani (Mt 26,45) ali pa so opravljali grešni poklic, kot je bilo cestninarstvo in

prostitucija (Mt 9,10). Izraz grešnik je bil s strani nasprotnikov uporabljen celo za Jezusa (Jn 9,24). (SP 2010; 896)

Grešnik je nekdo, ki stori nek greh oz. počne nekaj grešnega. Bog je tisti, ki greh sovraži že od vsega začetka, in veliko govora o grehu je že v SZ. Svoj izvor ima greh v neposlušnosti prvih ljudi vse do izbire Abrahama. Severno kraljestvo je že ob svojem nastanku bilo zaznamovano s težo Jerobámovega greha. V Ezk 16 vidimo, da pride pradačni greh na dan tudi v Južnem kraljestvu, izvirnemu prekletstvu pa se niso izognili niti Kánaanci. Greh je zločin, upor, prekršek in prinaša občutek krivde in prekletstvo. Greh je svobodno dejanje in zaradi tega iz psihološkega vidika vključuje odgovornost. Lahko pa se zgodi, da je greh storjen nenamerno. V greh nas zapelje skušnjava, v njega nato človek privoli, ga stori in nazadnje se spreobrne ali pa postane zakrknjen. Veliko takšnih primerov najdemo v preroški literaturi, ki opozarja na to, da so grehi lahko tako individualni, kakor tudi kolektivni. Človek se obrne v stran od Boga takrat, ko je nezvest zavezi (Oz 8,1). Bog je solidaren in sočuten, in če vidi, da trpi človek, trpi tudi On (2 Sam 12). Prav tako pa se v SZ Bog razjezi nad grehom, zato lahko greh prinese nesrečo v obliki imanentne dialektike dogodkov (Sod 9), stoji nasproti življenja, ki ga krajša ali pogublja (Ezk 24,6; Jer 17,11), prav tako pa lahko prizidane zemljo (Iz 24,20). (895)

V NZ je temeljni izraz za greh beseda *hamartía*. Sopomenke so besede *anomía* (nepostavnost), *adikía* (nepravičnost), *paráptoma* in *parábis* (kršitev). Greh se vedno navezuje na to, da se človek oddalji od Boga ali Kristusa, oz. ga zanika, zapusti. Nauk o grehu je stalnica v NZ, prav tako pa tudi njegova navzočnost. Obstajajo taki grehi, ki povzročajo tudi smrt (1 Jn 5,16sl.). A v NZ pozna novost, in ta novost ima ime Jezus Kristus, ki je brez greha (Jn 8,46) in je prišel na svet, da bi premagal greh (Kor 5,21). (896)

DELATI: Luka dvakrat uporabi glagol »delati« (Lk 6,9; 13,14) in štirikrat glagol »delajte« (Lk 6,27; 6,35; 12,19; 22,19). Dvakrat je isti evangelist uporabil tudi velelnik v edninski obliki »delaj« (Lk 10,28; 10,37). Glagol »delam« je uporabljen le enkrat, in sicer v Lk 20,8, ko Jezus govori, s kakšno oblastjo dela. Evangelist skozi cel evangelij večkrat uporablja samostalnik »dela« (Lk 10,13; 10,40; 11,48, 12,43; 12,47; 19,37).

Nova zaveza daje za zgled Jezusova dela, ko je bilo njegovo življenje še skrito (Mr 6,3; 13,55). Prav tako nas Jezus uči, da počnemo tako, kot so delali njegovi učenci (Mt 14,8). Najpomembnejši sta, kot je zapisano v Jn 6,28 delo Boga in apostolsko delo. (SP 2010; 889)

Tudi SZ govori veliko o delih. Poznamo dobre in slabe plati tega. Pozitivna stran je, ko gre za dolžnost do človeka, do stvarstva, ki ga mora človek negovati z obdelovanjem zemlje in nasploh skrbeti zanj in ga ohranjati (1 Mz 2,15). Slaba plat pa je napor, ki ga delo prinaša (1 Mz 3) in seveda izkoriščanje ljudi za delo. V Egiptu je faraon izkoriščal Izraelce kot sužnje za to, da so garali (2 Mz 1,5), prav tako je v Izraelu izkoriščal Salamon (1 Kr 12). Delo prinaša lahko blagoslove (obrodi sadove) in prekletstva (delo ni poplačano). O delu so veliko govorili pisci modrostnih knjig, ki so delo priporočali proti lenobnosti (Prg 26,13-16), Pridigar pa se je prevelikemu delu upiral, saj je bil mnenja, da v tem primeru človek ne more uživati življenja. Izraelov Bog se je razlikoval od drugih bogov po tem, da je tudi sam delal. Ustvaril je svet (1 Mz 1), delal je tudi takrat, ko je človek počival (Ps 127), in kadar Bog počiva, so njegovega počitka deležni tudi ljudje (2 Mz 20,11; Ps 95). V drugih verstvih pa je bilo le ljudstvo tisto, ki je delalo, da so lahko bogovi počivali. (888–889)

6. ANALIZA MOTIVOV IN TEM

Pri motivu gre za pripovedovanje sedanjega dogajanja v obliki pripovedi, podob, besednih zvez, ki so v zgodovini biblične tradicije že dobile določeno obliko. Motiv v bralcu prebudi spomine na odrešenjsko zgodovino oz. na neko intenzivno izkustvo iz preteklosti. Pri analizi motivov in tem uporabljamo izvor in zgradbo motiva, kakor tudi njegovo teološko uporabo tako v izvornem okolju, kakor tudi v okolju Stare zaveze. (Matjaž 2015, 31–32)

MOTIV LJUBEZNI DO SOVRAŽNIKA: Motiv ljubezni do sovražnika je novost, ki nam jo prinesel Jezus, ki je z vso intenzivnostjo zahteval od svojih poslušalcev, da svojim sovražnikom izkažejo ljubezen, jim delajo dobro in jih blagoslavljujejo (it. *benedire*: dobesedno »dobro-govorijo«) in da tudi molijo zanje. Kot je rečeno v pismu Rimljanom, je bila prvotna vernikova izkušnja, da je bil ljubljjen od Boga, ko je bil še njegov sovražnik (Rim 5,6-11). Ljubezen do sovražnika mora biti nujno *agapé*, ki ima enako lastnost, kot tista ljubezen, ki jo ima Bog do nas. Ravno v ljubezni do

sovražnika se pokaže, če smo resnično Božji. Ljubezen do sovražnika je dejansko bistvo krščanstva in kdo ne ljubi svojega sovražnika, ne spozna Boga. Za ljubezen do sovražnika je značilno usmiljenje in odpuščanje. Ta ljubezen na novo ustvarja in dela dobro tudi tam, kjer dobrega ni, tam, kjer vlada hudobija. S tem, da ljubimo svoje sovražnike, pokažemo, da sovražimo sovraštvo in greh. Če ne ljubimo sovražnikov, pomeni, da sovražimo Stvarnika, ki je naše usmiljenje. Z besedo »sovražnik« je tu mišljen nevernik. Prav tako pa je z besedo sovražnik lahko mišljen vsakdo, ki ga nagonsko zaznavamo kot sovražnika, ker nam ne da svojega imetja, mi dela hude stvari ipd. Druge sovražimo zato, ker smo sami sebični in ne vidimo v drugem ničesar dobrega zase. Evangelij predpostavlja, da je človekovo dejansko stanje stanje sovraštva in pogube, saj vsakdo misli le na svoje interese, ki pa so velikokrat v škodo drugega. Ljubezen do sovražnika ali »od-puščanje« (it. *per-dono*:dobesedno »za-dar«) je Duh, ki izgubljeni svet ustvari na novo. Človek živi in umre od podeljenega ali zavrnjenega odpuščanja drugega človeka. Brezpogojna sprejetost človeka je pogoj za človekovo svobodo, da se človek lahko osvobodi zla in tako zaživi. (Fausti 2012a, 174–175)

7. INTERPRETACIJA

Interpretacija posameznega odlomka je sklep vseh prejšnjih korakov eksegetske analize. Dotaknemo se tega, kakšen namen je imel avtor, kakšno teološko tradicijo razkriva tekst, kako se posamezni motivi razodevajo, kakšne starozavezno ozadje se da razbrati, kakšno je vloga odlomka v kontekstu celotnega evangelija in navsezadnje kaj želi ta sporočiti bralcu. (Matjaž 2015, 33)

Luka je edini od štirih evangelistov, ki ni bil Jud, zato želi nagovoriti predvsem kristjane iz poganstva, ki so izhajali iz grške kulture. Ti ljudje so bili največji izobraženci tistega časa in visoko izobrazbo pripisujejo tudi Luko. Domneva se, da je bil zdravnik. Tudi njegov slog pisanja kaže na to, da je razgledan, obenem pa občutljiv pripovedovalec. Luka je poznal judovske običaje, dobro je poznal zemljepis, saj v svojih delih pojasnjuje osnove palestinskega zemljepisa. Njegov namen je bil nagovoriti kristjane tretje generacije. Obrača se na kristjane, ki hočejo sprejeti svoje poslanstvo

odgovorno ter v svetu in zgodovini pričevati za Božje odrešenjsko ljubezen do sveta in človeka. (Matjaž 2015, 199–200)

Luka začne svoj evangelij s prologom (Lk 1,1-4), ki je namenjen uglednemu krščanskemu učencu z imenom Teofil, kar pomeni »ljubljeni od Boga« ali »tisti, ki ljubi Boga«. (200) In kdo je tisti, ki ljubi Boga? In kakšne so lastnosti nekoga, ki Boga resnično ljubi? Skozi celoten evangelij (kakor tudi druga novozavezna besedila) lahko razberemo, da Boga ljubimo resnično le, če ljubimo svoje brate in svoje sestre. Bog ljubi vsakega od nas, ne glede na to, ali ta človek njemu ljubezen vrača. In prav tako Bog želi, da tudi mi ljubimo brezpogojno, da odvržemo plašč sebičnosti in predsodkov ter goli, osvobojeni greha, hodimo po poti, ki nam jo je pokazal Njegov Sin. Jezus namreč ni ozdravljaval le izbranice, ampak vse ljudi. Luka se je še posebno posvetil ubogim in zatiranim. Tudi obravnavani odlomek in celoten sklop govorov Jezus namenja širokemu občinstvu in ne le izbranim dvanajsterim, ki jih je malo prej izbral za svoje učence. Jezus je Učitelj vseh ljudi, s svojimi besedami in dejanji se je znal približati vsakemu človeku.

Jezus govori, da moramo drugemu delati tako, kakor želimo, da ta dela nam. In pravo ljubezen izkažemo s tem, da delamo svojemu bližnjemu dobro. Tako mu namreč s svojimi dejanji pokažemo pravo pot, pokažemo mu brezpogojno ljubezen in morebiti spreobrnemo tudi njega. Večkrat je zapisano, da ne smemo pričakovati nobenega povračila za naša dela. Tisti, ki dela nekaj samo za svojo korist je sebičen, je egoist. In v tem ni prave zastonjske ljubezni, ki jo je Bog velikodušno podaril nam in je zaradi nje na les križa dal pribiti lastnega Sina, da bi nas ta odrešil greha in nam prinesel usmiljenje in odrešenje. Naša ljubezen torej mora biti zastonjska. Če bomo tako živeli, bomo dobili največ. Luka namreč pravi, da bomo postali sinovi Najvišjega.

8. AKTUALIZACIJA

Aktualizacija je zadnji korak eksegetske analize in pomeni, da prenesemo svetopisemsko sporočilo odlomka v konkretno življenje ter pri tem upoštevamo. Je neke vrste posodabljanje besedila, ko tega prilagodimo sodobni miselnosti in govorici. (Matjaž 2015, 34–35)

Čeprav je evangelij nastal že skoraj dva tisoč let nazaj, so njegove besede še vedno zelo aktualne. Ljudje smo še vedno sebični, zagledani vase, morebiti še bolj, kot so bili ljudje v času tretje generacije krščanstva. Sodobna družba, ki se čedalje bolj obrača v stran od Božje besede, nas dostikrat prav sili, da se borimo za svoj pristanek, za svoje mesto, za svoje preživetje. Potrošništvo, ki danes vlada v svetu, je pripeljalo do stalne tekmovalnosti med ljudmi. Sodobni človek ni nikoli zadovoljen s tem, kar ima. Več ima, več hoče, in na žalost so mnogi pripravljeni iti preko vseh, da dobijo to, kar si po njihovem mnenju zaslužijo.

Jezus je učil, da naj drugim delamo to, kar želimo sami dobiti v zameno. Na svetu velikokrat vlada takšna zakonitost, da kar daješ, to žanješ. Vsi poznamo rek, ki pravi »vse se vrača, vse se plača«. Če smo drugim na razpolago le takrat, ko imamo od tega kakšno korist, s kakšno pravico potem pričakujemo, da nam bo ta oseba pomagala, ne glede na to, ali bo to za njo koristno ali ne? Zakaj bi nas drugi morali brezpogojno ljubiti, če mi nismo sposobno brezpogojno ljubiti njih? To, kar damo drugemu, to velikokrat tudi dobimo nazaj. Moramo pa priznati, da na svetu še vedno obstaja peščica tistih, ki so prave brezpogojne ljubezni sposobni. Namesto da imamo za vzornike svetovne zvezde iz različnih smeri »showbiznisa«, si vzemimo za vzor npr. blaženo Mater Terezijo, ki je iz svoje ljubezni do Boga in do bližnjega pomagala vsakemu in ne le tistim, ki so ji dišali, bili simpatični in od katerih bi imela kakšno korist.

Vsak od nas, ki je kdaj v življenju storil nekomu nekaj dobrega le zato, ker je nekoga ljubil in mu je želel zastonjsko pomagati, je verjetno spoznal, da s tem ni bil za nič prikrajšani ali osiromašen. Ravno nasprotno. Postal je bogatejši, saj je dobil najlepše povračilo, in to je ravno tisti prijetni občutek, ko veš, da si drugemu nekaj daroval, da si drugemu pomagal in si se s tem dotaknil srca drugega. Takšna dejanja nas delajo ljudi. Takšne reči nas delajo kristjane in s takšnim življenjem opravičujemo to, da smo Božji otroci.

3. PEDAGOGIJA SODOBNEGA ČASA

3.1 PEDAGOG DANES

Z novimi političnimi režimi (bolj demokratičnimi) in z novo tehnologijo se spreminja tudi način poučevanja. Danes ni dovolj, da učitelj svoje učence samo uči, ampak jih mora znati tudi voditi. Vsak človek potrebuje vodiča in učitelj (kakor tudi starš) je vodič. Nihče nas ničesar ne nauči, temveč se moramo mi naučiti sami. Potrebujemo le nekoga, ki nas vodi in usmerja. (Buscaglia 1997, 60) Da je pri svojem delu uspešen, se mora znati približati svojim učencem, saj bo tako doživljal manjši odpor. V času komunizma na naših tleh je veljalo, da so bili učitelji pravi tirani, ki so svojim učencem grozili in jih celo kaznovali. Danes pa si pedagogi morajo prizadevati, da se znajo kontrolirati, saj so učenci tako bolj sposobni in pripravljeni kvalitetnega dela. (Glasser 1994a, 18–22)

Uslužbenec, strokovnjak in človek so tri vloge, ki jih mora znati opravljati vsaki učitelj. Vse tri naloge so redno prisotne in delujejo kar se da usklajeno. Vsak učitelj je kot uslužbenec zavezan strukturi, ki ga je zaposlila, pri čemer upošteva šolske pravne akte in zakonodajo. Prav tako je zavezan k svoji stroki, ki jo mora poznati in znanje iz nje dopolnjevati. Poleg tega pa je potrebno, da svoja znanje posreduje učencem na njim dostopen način. In kar je zelo pomembno je dejstvo, da je učitelj navsezadnje tudi le človek, ki ima tako dobre kakor slabe lastnosti. Učitelj mora znati ljubiti, saj bo le tako lahko vzpostavil ljubeč odnos s svojimi učenci, poln komunikacije in skrbi. Vsak pedagog bi moral biti human, brez pretirane sentimentalnosti, človek, ki lahko vpliva z odločnostjo, ki zna biti hraber in mu spodbujanje, presojanje, podpiranje, razumevanje in razlikovanje ni nekaj tujega. (Pšunder 1994, 27)

Pedagogi so strokovnjaki na svojih področjih. Narava učiteljevega dela je takšna, da učitelj sodeluje v javnem življenju, spremlja razvoj okolja in tako sledi novostim na svojem področju. Za sodobni izobraževalni sistem velja, da izobraževanje učiteljev zajema široko splošno izobrazbo, solidno poznavanje specifičnega področja in seveda pedagoško-psihološka znanja. Delo učitelja zahteva, da je ta pri njem dosleden, objektivni, prepričljiv in zanesljiv. (Pšunder 1994, 26) Poleg tega, da se zavedajo tega,

kaj je njihovo delo, vejo tudi presoditi kakšen način dela se jim zdi najboljši. Najpomembnejša razlika med nekom, ki je strokovnjak na svojem področju in med nekom, ki to ni, je v tem, da prvi opravlja svojo nalogo brez tega, da bi ga morali drugi usmerjati. Predvsem kakovost je tista, ki strokovnjake zanima. Njegovo delo je kvalitetno in vseskozi si prizadeva, da svoje delo opravlja odlično. Zaradi tega od svojih učencev ne zahtevajo, da se učijo nekvalitetnih stvari. A problem sodobnih tradicionalnih šol je v tem, da se učitelje ne obravnava kot strokovnjake, saj vsi, od politikov, šolskih oblasti, ministrstva do zakonodajalcev, nalagajo učiteljem, kaj morajo delati, kako naj to počnejo ter kako bodo merili rezultate njihovega dela. Glasser meni, da ni poklica, ki bi v večji meri potreboval strokovnjake, kot je poklic učitelja, in vendar tudi ni poklica, v katerem bi ljudi, ki ga opravljajo, obravnavali na način, ki preprečuje, da bi ga opravili strokovno. (Glasser 1994a, 25–26) Za dobrega učitelja velja, da se pri svojih učencih pozanima o tem, katera snov se jim zdi uporabna. To stori najlažje s pomočjo vprašalnikov oz. razrednih diskusij. Predvsem v osnovnih šolah pa je dolžnost učitelja, da seznanja starše z novostmi učnih metod in o rezultatih njihovih otrok. Danes si čedalje več šol prizadeva, da se tudi starši vključijo v program, v katerem se lahko naučijo pristopov učitelja v šoli, da bi lahko doma na podoben način učili in vzgajali svoje otroke. (Glasser 1994a, 28)

Eno izmed najpomembnejših nalog pri uspešnem učenju ima zaupanje. V preteklosti je bilo znano, da med učenci in učitelji ni bilo odprtega in zaupanega odnosa, tudi predavanja so potekala po določenem protokolu. Danes je ozračje v razredu predvsem bolj sproščeno, tudi profesorji spoštujejo svoje učence. Učitelji se naj dajo spoznati svojim učencem. Pri tem seveda ni mišljeno, da govorijo v razredu svoje osebne zadeve (razen, če to sami želijo), ampak imajo strokovnjaki na področju pedagogike v mislih, da učitelj učencem v prvih mesecih pove, kdo je, za kaj se zavzema, kaj želi od učencev, da dosežejo in česa ne ter, da jim da vedeti, kaj je pripravljen za njih storiti in česa ne bo storil zanje. (Glasser 1994a, 41–43)

Dobro znano je dejstvo, da učitelji ne učijo le snovi, ampak je njihova funkcija tudi vzgoja otrok. Predvsem je naloga učiteljev v tem, da svoje učence z ljubeznijo in prisilo vzgaja k samostojnemu življenju. (Jank in Mayer 2006, 37–40)

3.2 NAČINI POUČEVANJA

Vsi ljudje imamo svoje osnovne potrebe in prav je, da se vsaka dobra šola ozira na njih. Vsak človek ima namreč potrebo po ljubezni, po moči, po svobodi, po zabavi in seveda po preživetju. Naše potrebe so vgrajene v našo genetsko strukturo in od rojstva dalje moremo vse naše vedenje usmeriti v to, da jih poskusimo zadovoljiti. Kvalitetna pedagogika je tista, ki nam omogoča, da zadovoljimo vsaj eno od petih potreb. (Glasser 1994b, 32) Za kvalitetno šolsko delo mora biti izpolnjenih vsaj šest pogojev. Prvi kriterij je dobra klima v razredu, ki mora biti spodbudna in topla. Med učenci in učiteljem ter med samimi učenci mora vladati prijateljski odnos, ki vključuje spoštovanje. Pogoj za dobre odnose je zdrava komunikacija. (35) Drugi pogoj zahteva, da se učenci učijo le uporabnih stvari. Na žalost pa se še v šolah vedno daje veliko poudarka pomnjenju stvari, ki jih bodo učenci kmalu pozabili, saj so uporabne le v šoli. Prav tako je dobrodošlo, da učitelj svojim učencem razloži, zakaj je kakšna snov koristna. Pomembno je, da ima vsaka učna stvar neko uporabno vrednost: intelektualno, umetniško, estetsko ali družbeno. (35–36)

Učence je prav tako treba spodbujati, da delajo po najboljših močeh. Kvalitetnega dela ni brez določenega časa, ki ga porabimo zanj in brez napora, ki ga vanj vložimo. Eden od pogojev je tudi samoocenjevanje učencev. Učiteljeva naloga je, da učence nauči, kako naj ocenjujejo lastno delo. Čedalje več poudarka se daje kvaliteti in vse manj kvantiteti. Kakovostno delo je tisto, ki vedno pomaga k dobremu počutju. Zaradi tega je naloga predavatelja, da poskrbi za dobro počutje. Raziskave namreč kažejo, da se le malo število učencev v razredu dobro počuti. (Glasser 1994b, 36-37) Poleg tega pripomore k dobremu počutju v razredu zdrava komunikacija. V zadnjem času se daje več poudarka komunikaciji med učitelji in učenci ter tudi med samimi učenci, ampak zdaleč ne dovolj. (19) Vse več učiteljev je začelo uporabljati nove metode, ki omogočajo, da je komunikacija med učenci boljša. Primer tega je sedenje v krogu. Tako lahko drug drugega gledajo v oči in so tako tudi bolj prisotni pri sami debati. Smisel kroga je v tem, da lahko učitelj v trenutku pritegne pozornost učencev in se z njimi pogovori o pomembnih stvareh. (19) Omenjena metoda je koristna tudi za razredne sestanke ali razredne ure. Te ne smejo biti namenjene le kontroliranju izostanka pri pouku in šolskim ocenam, temveč morajo predvsem med seboj povezati razred. Razredne ure so idealna priložnost, da se učenci med seboj spoznajo in povežejo. (126)

Ljudje, posebno pa še otroci se hitro naveličamo nespremenjenih stvari, zato je popestritev pouka vedno dobrodošla. Predvsem večja osebnost v razredu zna zbuditi posebno pozornost. Dobro je, če kdaj v razred stopijo asistenti, študentje, morda celo odrasli prostovoljci. Pestrost pouka omogoča večjo koncentracijo in s tem tudi boljše uspehe. Prav tako bi si morale šole prizadevati, da v razredu ne bi bilo preveč učencev. V manjših skupinah se učitelj lažje posveti vsem učencem, medsebojno poznavanje je boljše in zaradi tega so rezultati (večinoma) boljši. (Glasser 1994b, 107–116)

Kvalitetno delo ni destruktivno. (Glasser 1994b, 37) A ravno v tem je problem šolskega sistema. Ocenjevanje znanja je postalo že zakoreninjeno in ga je težko odpraviti. Čeprav je res, da se mora doseženo znanje preveriti, je čedalje več snovi učencem zdi nekoristne. Od učencev se zahteva, da se naučijo neuporabnih informacij. Če tega znanja ne bodo dosegli, obstaja grožnja, da bodo dobili negativno oceno, morda bodo morali ponavljati tudi razred. (57) Sedanji sistem ocenjevanja je v preveliki meri odvisen od testnih rezultatov. Učenci se več ne učijo za dejansko znanje, ampak se učijo za točke, ki jim bodo prinesle najvišjo možno oceno. Celotno najboljši učenci se pri testu potrudijo le toliko, da dobijo zaželeno oceno. Sistem ocenjevanja je pripeljal celo do »goljufanja« in tako da tudi rezultati testov niso več verodostojni. (93–96) Šolarji prepisujejo med kontrolnimi nalogami zaradi tega, ker se bojijo neuspeha. Tega pripisujejo nizkim učnim sposobnostim in zaradi tega se spopadajo z nizko samopodobo. (*Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev* 2003, 135) Ocenjevanje od ena do pet morda res pokaže »obvladanje« učne snovi, ampak ni to vse, kar dela človeka vrednega. Ellis Page se je zato začel zavzemati za novo metodo ocenjevanja, ki je dosti bolj človeška in polna ljubezni. V svoji študiji je namreč pokazal, da so napredovali in vztrajali tisti učenci, ki jim je poleg ocene napisal še osebno pismo. Tako je vsakemu učencu zapisal, kaj mora popraviti in kaj so njegove prednosti. V pismu je dal učenem vedeti, da jih spoštuje in podpira. Vsi namreč hočemo priznanja za delo, ki ga opravljamo. Od časa do časa potrebujemo nekoga, ki nam polaska, da smo čudoviti, da nam je naše delo všeč ipd.. Če to dobro dene odraslim ljudem, še boljše dene otrokom, ki se skozi celo otroštvo skušajo dokazovati. (Buscaglia 1997, 46–48)

Počasi učni sistemi vključujejo tudi vse več praktičnega dela. Pri praktičnem delu človek obdeluje naloge z mišljenjem, občutenjem in ravnanjem. Praksa je lahko ustvarjalna ali pa reproduktivna. Vezana je na določene zgodovinske in politične

razmere in računa na zmožnost človeka za samostojno in odgovorno ravnanje. (Jank idr. 2006, 110) Praktično in teoretično znanje sicer izvirata iz različnih diskurzov, ampak to ne preprečuje njunega dopolnjevanja. (113) Večje je število praktičnih izkušenj, tem bolj se krepi praktično znanje. (117)

Vzgojni stil, ki je najbolj priljubljen, je demokratični stil (poznamo še avtokratskega in anarhičnega). V njem velja partnerski odnos med profesorjem in slušatelji. Učitelj je voditelj vzgojno izobraževalnega sistema, učenci pa se vključujejo glede na svoje sposobnosti, interese in navsezadnje na svoje znanje. Učenec tako sme biti učenec, lahko sprašuje, sodeluje in se ne strinja. Demokratični stil vodenja zahteva medosebni odnos, ki pomaga učitelju, da v formalnih in neformalnih situacijah pridobi povratne informacije učenčevih odzivov. Tako ve, kako ga učenci zaznavajo, kakšna so njihova stališča in s pomočjo tega lahko učitelj razvije čim bolj jasno in natančno podobo o sebi. (Pšunder 1994, 32–34)

3.3 ČEMU SE POSVEČA SODOBNA PEDAGOGIKA

Pedagogika sodobnega časa uči učence branja, pisanja, matematiko, zgodovino, geografijo itn. Z globalizacijo se je povečalo zanimanje in zahteva za poučevanje tujih jezikov. Prav tako se vse bolj strmi h kulturnemu izobraževanju. (Glasser 1994b, 53–69)

Sodobna pedagogika se v veliki meri posveča učnim načrtom (kurikulom), ki jih morajo učitelji izdelati pred začetkom šolskega leta. Vsak dober učitelj mora hoditi na svoje ure pripravljen, saj lahko tako lažje poučuje svoje učence. Slediti mora predpisani vsebini in uporabiti takšne metode, da bodo učenci lahko dosegli zastavljene cilje. (Jank idr. 2006, 43–47) Logika načrtovanja nam veleva, da moramo prvo analizirati učne razmere, temu sledijo načrtovanje, inscenacija in oblikovanje pouka. (72)

Šola ima, poleg družine, glavno nalogo pri razvijanju učenčeve individualnosti, socialnosti, kulturnosti in humanosti. (Pšunder 1994) Sodobna pedagogika se posveča poleg učenja tudi vzgoji in k temu spada tudi ukvarjanje z disciplinskimi problemi. Učitelji se na moteče učence odzovejo hitro in odločno, problem želijo rešiti čim prej.

Učence, ki motijo potek dela pri pouku, učitelji pošljejo za kazen ven iz razreda, ga pošljejo k ravnatelju ali socialnemu delavcu, morda jih celo zadržijo po pouku. Naštete sankcije rešijo trenutno motečo situacijo, vsekakor pa ne odpravijo osnovnega problema. Mnogi učitelji o problemih obvestijo tudi starše otrok. (Glasser 1994a, 124–125) Učitelju je namreč v pomoč, če se o problemih pogovarja s starši otroka. Ko pozna razloge za učenčeve motnje, mu lahko tudi lažje pomaga. (51)

Čedalje več je učencev s posebnimi potrebami, ki se jim morajo učitelji posvetiti na poseben način.

4. SODOBNI IZZIVI PEDAGOGIKE LJUBEZNI

4.1 UČENJE O LJUBEZNI DANES

Na temo ljubezni je napisanih veliko knjig, razprav in člankov, a še vedno veliko ljudi ne zna kaj je ljubezen. Leo F. Buscaglia je prvi, ki je začel na univerzi predavati predmet, ki je nosil ime Ljubezen. Pri tem predmetu ni bilo nobenega ocenjevanja, temveč le poslušanje in debatiranje. Buscaglia je zapisal, da študij ljubezni poživlja, kajti le v dejanju ljubezni se ljudje dovolj odresemo, da ugledamo, pa čeprav le za trenutek, svoj pravi jaz. Ljubezen je tista, ki nas obdaja z najrazkošnejšim doživetjem, ki smo ga sposobni kot ljudje. Ljubezen čaka na nas, saj smo mi tisti, ki se odločamo, kdaj bo ta delovala. In ljubezni moramo pustiti delovati, saj kot pravi omenjeni profesor »smo resnično rojeni za ljubezen!« (Buscaglia 2014, 316). (Buscaglia 2014, 315–316)

Kljub temu da je človeški um dosegel že marsikaj in je tehnologija zelo napredovala, tej še vedno ni uspelo razplesti poti, moči in skrivnosti ljubezni. Zaradi tega vsakršno govorjenje o ljubezni sproži živahne intelektualne in čustvene odzive. Nekateri ljudje ljubezen zavračajo, saj menijo, da gre za bolezensko stanje samoprevare, kjer onemogoča zdravo delovanje pameti in onemogoča samonadzor. Istočasno pa jo drugi slavijo kot največjo od vseh človeških vrednot, ki je neposredni dar od Boga in bogati naše življenje ter je verjetno njegov edini smisel. Dejstvo je, da ljubezen ni nikakršna zapletena, mistična abstrakcija, temveč je nekaj dosegljivega in človeškega. Ljubezni se naučimo v vsakdanjih doživetjih. (Buscaglia 2014, 7–10)

Današnji človek potrebuje ljubezen. Človeško življenje postane smiselno šele takrat, kadar živimo v odnosu med dvema osebama, ~~TAZ~~ med katerima se pletejo ljubezenske vezi, pa naj bodo te družinske, prijateljske ali pa partnerske. Seveda mora biti ta odnos sestavljen tako, da sta oba oseba v odnosu enakovredna. Humanizem in krščanstvo sta dve osnovni stališči, ki morata oblikovati medsebojne odnose. Za prvega velja, da črpa moč za ljubezen do bližnjega v sebi samem, v človekovi prirojeni težnji po tem, da je dober. A ta težnja je pogojena z odgovorom drugega človeka in ti odgovori so lahko spremenljivi. Prav tako je humanistična ljubezen podvržena

spremenljivosti človeških čustev. Veliko vlogo imajo različni motivi, ki človeka nagibajo, da nekaj stori za drugega človeka. Pri krščanski ljubezni pa gre za to, da svojo ljubezen do sočloveka utemeljuje v svoji ljubezni do Jezusa Kristusa. Kristjan je tisti človek, ki motive za ljubezen odkriva v ljubezni, ki jo je razodel in pokazal do njega Kristus v svojem življenju, v svoji smrti in nazadnje v svojem vstajenju. (Šef 1985, 12–13)

Prvo učenje o ljubezni dobi otrok v svoji družini, katere posebnost so (o. p. vsaj po teoriji) prav čustva ljubezni in topli medsebojni stiki, ki vežejo med seboj starše in otroke. Ljubezen je vzrok in pogoj za nastajanje in razvijanje otrokovih človeških lastnosti in sposobnosti in prav zaradi tega je ljubezen izredno pomembna kot vzgojno sredstvo. (Pšunder 1994, 50) O veliki vlogi družine pri razvoju posameznika nam govori že Biblija. Ta nam v Stari zavezi je družina predstavljena kot osrednja pedagoška ustanova, saj so se znotraj nje oblikovali njeni člani. Pri Izraelcih je bila družina nositeljica tradicije in vrednot naroda. V njej se je gojila močna zavest pripadnosti Izraelskemu narodu. (Ciglar 1995, 108) Pomembno vlogo pri oblikovanju osebnosti je imela družina tudi pri Jezusu. V evangeliju sv. Luka beremo, da je Jezus, ki je trideset let odraščal pri svojih starših, napredoval v modrosti, starosti, priljubljenosti pri Bogu in pri ljudeh (Lk 2,52). (20–21) Družina je tista, ki najpristneje zadovoljuje otrokove temeljne socialne potrebe, med katere prištevamo ljubezen, varnost, samostojnost, socialnost, uveljavljanje in doživetje. (57) S tem družina uvaja otroka v družbeno sožitje, delitev dela in odgovornost ter razvija moralnost med družinskimi člani. Ravno v družini nastajajo prvi otrokovi problemi in prvo reševanje teh. Domače okolje je tisto, kjer otrok dobi svoje mesto, veljavo in vrednost med ljudmi. (57) Obnašanje staršev ima ključni pomen pri obnašanju otrok, saj ti posnemajo svoje starše. Otrok se namreč izoblikuje po ljudeh, s katerimi živi in prevzame njihove načine vedenja, njihove nazore, poglede, težnje, navade, ravnanja in vrednotenja. Na tak način si otrok oblikuje osebnost. Ljudje nasploh se najbolj identificiramo z ljudmi, ki jih imamo radi in jih občudujemo. (59–60) Vidimo torej, da otroci, ki odraščajo v ljubečem okolju, sčasoma opredelijo ljubezen v okviru tistega, kar doživljajo. Zgled, ki je jasen se brez truda vtke v življenje najmlajših. (Buscaglia 2014, 194)

Otrokom moramo že v ranem otroštvu povedati, da je ljubezen do sebe ključnega pomena. Bolj ko ljubimo sebe, več ljubezni lahko damo drugim. (Buscaglia 1997, 113)

Zato je potrebno že svoje otroke naučiti ljubezni do sebe, da se bodo spoštovali in bodo imeli vero vase. (Severe 2000, 82) Večina svetovnih verstev nam veleva, naj se imamo radi in naj se zavedamo neločljivo povezane ubranosti med ljubeznijo, ki jo gojimo do drugih ljudi, in med ljubeznijo, ki jo moramo nujno čutiti do sebe, če želimo ljubiti druge ljudi. Ljubezen do sebe je, čeprav nekateri trdijo drugače, zdrava nujnost in nima nič opraviti z osredotočenostjo nase, dokler je usmerjena navzven. Ljubezen do sebe namreč temelji na osnovni resnici, ki pravi, da lahko damo drugemu le toliko, kolikor imamo, in da lahko učimo drugega le to, kar sami znamo. Vsak posameznik si mora zastaviti cilj, da iz sebe razvije najboljši jaz. (Buscaglia 2014, 161) Bog namreč želi od nas, da se ljubimo in sprejemamo takšne, kakršni smo, saj smo Njegova stvaritev. Človek dobi svoje sposobnosti in darove že z rojstvom, da bi jih uporabljal za Božjo slavo. (Warren 2009, 242) Jezus nas je učil, da moramo ljubiti in delati drugim to, kar želimo sebi. A človek, ki sebe ne ljubi in ne sprejema, ne more tega deliti v polni meri tudi drugim ljudem. Naše preživetje je odvisno od ljubezni in od človeške komunikacije. Kadar ravnamo z drugim na način, za katerega želimo, da oni ravnajo z nami, ustvarjamo temelj za mirno skupno življenje. (Buscaglia 2014, 86)

Starši in drugi vzgojitelji morajo otroke vzgajati tako, da se bodo ti zavedali, da imajo lastno izbiro, ali bodo izbrali možnost, da vzljubijo svet, ali pa bodo izbrali drugo možnost, v kateri ne bodo ljubili sveta in bodo zato poraženci. Thornton Wilder je zapisal, da je dežela mrtvih in dežela živih. Most med njima pa je ljubezen. Edina možnost preživetja in edini smisel. (Buscaglia 1997, 116) Ljubiti se naučimo šele takrat, ko ljubimo. Mnogi ljudje so danes mnenja, da jih ljubezen duši, ampak to ni prava ljubezen. Prava ljubezen človeka osvobaja. Ljubezen namreč zagotavlja nekatere svoboščine. Pred ljubljenimi osebami se lahko osmešimo, lahko pokažemo svojo slabo voljo, jezo, se zročemo in se smejemo. (Buscaglia 2014, 108) Če se želimo česa naučiti, moramo za to biti svobodni. Ljudje potrebujemo svobodo, da le lahko preizkusimo in navsezadnje tudi za to, da delamo napake. Tako se namreč učimo. Napake drugih sicer razumemo, a na svojih se učimo. (Buscaglia 1997, 48) Resnično svoboden je tisti človek, ki tvega. Kdor ne tvega, se bo morda ognil trpljenju in žalosti, ampak iz tega se preprosto ne bo ničesar naučil. Ničesar ne bo čutil in ne bo se razvijal in spreminjal niti ne bo ljubil in živel. (150)

Mnogokrat slišimo koga, ki pravi, da je nehal ljubiti. Ampak mnogi misleci, ki razpravljajo o ljubezni, se s to trditvijo ne bi strinjali. Ljubezen je namreč trajna in ne more kar naenkrat izginiti. Človek je tisti, ki izgine iz določenega ljubezenskega odnosa. (Buscaglia 2014, 195) Da pa se to ne zgodi, je treba ljubezen nenehno izražati, gojiti in krepiti. (208) Ljubezen ima takšno moč, da preseže celo smrt. Ljubljene osebe živijo v naših spominih in v naših srcih tudi po tem, ko nekdo zapusti zemeljsko življenje. (209) In kar je najpomembnejše, je dejstvo, da kjer ni vere, ni prostora niti za ljubezen. Vera in ljubezen imata namreč veliko skupno lastnost, in ta lastnost je zaupanje brez zagotovila. Vera presega razum in dokaze, ljubezen pa presega celo slednje. Pascal je dejal, da se vera razlikuje od dokaza, saj je dokaz človeški, ona pa je od Boga. Ljubezen, prav tako kot vera, ne more funkcionirati, če nenehno v nekaj dvomimo. (213) Vidimo, da mora ljubezen temeljiti na zaupanju, in šele takrat, ko z nekom postanemo eno, je naša ljubezen prava. (Lubich 2007, 65) Postati eno zajema vse življenjske vidike in je zato najvišji izraz ljubezni. Chiara Lubich nadaljuje svoje razmišljanje z naslednjimi besedami: »Ko živimo tako, smo mrtvi samim sebi, lastnemu jazu in nenavezani na kar koli duhovnega. Doseči moramo »nič sebe«, k čemur težijo velike duhovnosti, in praznino ljubezni, ki se uresničuje v dejanju, ko sprejemamo drugega. Dajemo prostor drugemu, ki bo vedno našel mesto v našem srcu. To pomeni, da se postavimo pred vse v položaj učljivosti, ker se imamo res česa naučiti« (Lubich 2007, 70).

Ko govorimo o ljubezni, ne moremo iti mimo partnerske ljubezni, ki pa danes vse bolj gubi veljavo. Vse manj ljudi se odloča za zakon, prav tako je vse več ločitev. Mediji na vse načine vztrajno propagirajo spolno življenje, ki mu dostikrat pripisujejo poželenje in zadovoljevanje lastnih potreb, prostor za globoka čustva pa se je izgubil.

4.2 ŽIVLJENJE V »LJUBEZNI« PO JEZUSOVEM MODELU V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

Kot smo že videli, je ena izmed ključnih Jezusovih zapovedi zapoved medsebojne ljubezni. »Kjer kraljuje ljubezen, vlada mir,« je dejal pokojni papež Janez Pavel II. V krščanstvu je ljubezen vse in Bog nas kliče, da se med seboj ljubimo in spoštujemo.

Navsezadnje je ljubezen nadvse pomembna krepost, ljubezen je vse. In zaradi tega, je potrebno, da začnemo ljubezen živeti in uresničevati. (Lubich 2007, 7–17)

Ljubezen je umetnost in prava umetnost ljubezni prihaja v celoti iz Kristusovega evangelija. Gre za zahtevno ljubezen, saj si želi, da premagamo omejeno obzorje zgolj naravne ljubezni, ki je pogosto namenjena zgolj družini in prijateljem. Naša ljubezen mora biti namenjena vsem ljudem, tudi tistim, ki so nam antipatični, tujci, nasprotniki ali celo sovražniki. V današnjem globalnem svetu se po eni strani poudarja spoštovanje do vseh ljudi, po drugi strani pa se še nekateri vedno ne spoštujejo ljudi druge rase ali veroizpovedi, morda celo spola ali spolne usmerjenosti. Kristus nas uči, da je potrebno ljubiti vse, saj nas tudi naš nebeški Oče vse ljubi. Zahtevnost, ki jo daje krščanska ljubezen človeku, je v dejstvu, da želi od nas, da ljubimo prvi. Prava ljubezen namreč upošteva drugega kakor samega sebe in v drugem gleda samega sebe. Pri krščanski ljubezni niso važna le besede ali čustva, ki jih gojimo, temveč od nas zahteva, da z drugim postanemo eno. Opisana umetnost hoče, da v ljubljenem človeku ljubimo Jezusa, kajti čeprav je ljubezen namenjena določeni osebi, Kristus šteje, da je to, kar storimo nekemu, storjeno Njemu (Mt 25,40). Le če več ljudi živi umetnost ljubezni, privede ta do medsebojne ljubezni v družini, na delovnem mestu, v skupinah in družbi. Privede nas do vzajemne ljubezni, ki je t. i. biser evangelija. (Lubich 2007, 179) In vsakega, ki ga srečamo, ga ljubimo z materinsko ljubeznijo, ki vedno sprejme, vedno pomaga, vedno upa in vse pokrije in vse odpusti. (34) Naši odnosi bodo toliko življenjski in živi, kolikor bomo mi sami takšni. Ljudje se moramo zavedati, da ljudje na svetu niso ustvarjeni samo zaradi nas in, da smo krojilci naše sreče ljudje sami. Če želimo biti v svojem življenju srečni, moramo najprej začeti uresničevati ljudi okoli nas. Svojo ljubezen moramo razširjati na mnoge reči, saj se sposobnost razdajanja meri po tem, kako drugim ljudem in stvarim darujemo svojo ljubezen. (Buscaglia 1997, 164)

Velik učitelj ljubezni zadnjega stoletja prejšnjega tisočletja, Leo. F. Buscaglia, je v enem od svojih del zapisal, citiram: »Prepričan sem, da je zamisel o ljubečih medsebojnih odnosih in sožitju nastala v samih nebesih, ker jo je tukaj, na zemlji, tako težko spraviti v življenje« (Buscaglia 1997, 160). Človek lahko namreč ljubi samo tisto, s čimer se je srečal, je to spoznal in seveda je spoznano izkusil kot dobro. (Matjaž 2005, 10) Ljudje danes namreč vidijo le še sami sebe. A Božja beseda nam veleva, da naj živimo skupaj. Psalmist pravi, da je dobro in prijetno, če bratje složno prebivajo skupaj

(Ps 133,1). Med seboj moramo živeti v občestvu, ki se prikaže kot skupno življenje in nesebična ljubezen. Nova zaveza nas s svojim naukom uči, da moramo biti drug drugemu v oporo, sočutno tolažbo, odkrit pogovor, praktično služenje in požrtvovalno dajanje. (Warren 2009, 138)

V vsakem občestvu morajo biti prisotni pristni odnosi, v katerih so navzoči iskreni in odkritosrčni pogovori. Seveda pridejo v takšnih pogovorih na dan tudi neprijetne stvari, ampak ko ljudje govorijo o svojih bolečinah, razkrivajo čustva, izpovedujejo svoje padce, priznavajo, da imajo strahove in ne skrivajo dvomov. Človek v pristnem občestvu se odpre in zaradi tega prizna svoje slabosti ter prosi za pomoč in za molitev. Sveto pismo nas namreč uči, da moramo drug drugemu priznavati grehe in moliti drug za drugega, da bomo ozdraveli (Jak 5,16). (Warren 2009, 139–140)

Če želimo živeti po nauku našega Učitelja, moramo biti sočutni drug do drugega. Sočutni smo takrat, ko se poglobimo v bolečino drugega in jo delimo z njim. S sočutjem zadovoljimo dve pomembni človeški potrebi: potrebo po razumevanju in potrebo po sprejemanju naših občutkov. Kristus nas uči, da moramo nositi bremena drug drugemu (Gal 6,2). Drug drugega najbolj potrebujemo takrat, ko se znajdemo v dvomih, žalosti ali kakršni koli življenjski krizi. V takšnih trenutkih se lahko zgodi, da začne naša vera omahovati, zato je pomembno, da imamo v takih situacijah okoli sebe verne prijatelje, ki verujejo namesto nas in nam pomagajo prebroditi krizo. (Warren 2009, 142)

Vsak pravi kristjan mora biti usmiljen. Občestvo se rodi takrat, ko usmiljenje zmaga nad pravičnostjo. Vsi potrebujemo usmiljenje, saj se vsi spotikamo, padamo in potrebujemo pomoč, da se dvignemo in nadaljujemo pravo pot. Ljudi je treba potolažiti, da ne bodo omagali zaradi obupa (2 Kor 2,7). Medsebojni odnosi niso pristni in ne morajo uspevati, če v njih ni odpuščanja. Bog nas svari pred zamerljivostjo, saj zagrenjenost in zamere uničujejo skupnost. Ljudje prizadenemo ljudi namerno ali nenamerno, toda v obeh primerih je potrebnega veliko usmiljenja in milosti, da ponovno ustvarimo in vzdržujemo občestvo. Bog nam odpušča in od nas nikoli ne zahteva, da bi mu odpustili komu več, kot nam on odpusti. Ko nekomu odpustimo, se s preteklostjo ne ukvarjamo več. Ponovno je treba zaupati ljudem. Da pa nekomu spet zaupamo, pa potrebujemo čas, ki pa ga za odpuščanje ne potrebujemo, saj Bog od nas želi, da takoj odpuščamo, ne glede na to, ali nas oseba prosi za odpuščanje ali ne. (Warren 2009, 142–143)

Ljudje moramo vlagati kar nekaj napora v to, da lahko shajamo drug z drugim ter da smo v medsebojnem ravnanju spoštljivi in dostojanstveni (prim. Jak 3,18). Za vzpostavitev ljubeče krščanske skupnosti sta potrebni dve stvari. To sta Božja moč in naše prizadevanje. Le na ta način bomo lahko razumeli in pomagali drugemu. Zavedati se moramo namreč dejstva, da je veliko ljudi odraščalo v družinah, kjer so bili odnosi nezdravi. Ti ljudje nimajo socialnih spretnosti, saj je bil njihov vzor napačen. Takšne ljudi je treba naučiti, kako shajati z drugimi, kako ljubiti in sprejemati ljubezen. (Warren 2009, 145)

Pomembno je, da smo v odnosih odkriti. Ljudje pogosto iz strahu, da bi se komu zamerili, ne povemo tega, kar bi želeli. Namesto tega raje opravljajo, kar pa ni niti malo to, kar bi želel od nas Jezus Kristus. Zdrav zakonski odnos, dobri prijateljski odnosi, sproščeno delovno okolje, interesne skupine in cerkev so odvisni od iskrenosti. Že Stara zaveza nas uči, da na koncu ljudje bolj cenijo iskrenost kot pa laskanje (prim. Prg 28,23). Da pa smo do nekoga iskreni, ne pomeni, da moramo biti brezobzirni. Stvari, ki jih želimo nekemu povedati, moramo povedati na lep način, ob primernem času in na primernem kraju. Nepremišljene besede namreč puščajo trajne rane. (Warren 2009, 146–147)

Dobro je, če si v medsebojnih odnosih nadenemo oblačila ponižnosti (prim. 1Pt 5,5). Ponižnosti je tista, ki gradi mostove tam, kjer je prevzetnost med ljudi zazidala zid. Ponižnim Bog podarja svojo milost. Ponižnost lahko ljudje razvijamo na različne načine, in sicer tako, da priznamo svoje pomanjkljivosti in nepopolnost, ter da te potrpežljivo sprejemamo pri drugih. Odprti moramo biti za svarila in pustiti, da tudi drugi pristanejo v središču pozornosti. Ponižnost ni to, da se imamo za manj vredne, temveč je predvsem to, da o sebi manj razmišljamo. (Warren 2009, 148)

Spoštljivost, ki je spoštovanje medsebojnih razlik, obzirnost do tujih občutkov, ter potrpežljivost do ljudi, ki nam gredo na živce, je še ena izmed pomembnih sestavin, ki jo morajo imeti zdravi medsebojni odnosi, ki želijo biti model Kristusovega učenja ljubezni. Ljudi moramo sprejemati zaradi dejstva, da pripadamo drug drugemu in ne zato, ker je nekdo lep, razgledan, nadarjen. V Božjih očeh smo vsi ena velika družina in tako bi morali tudi živeti med seboj, v spoštovanju s svojimi brati in sestrami. Če bomo poznali razmišljanje drugega človeka, bomo lažje spoštljivi do njega. Če poznamo preteklost določene osebe in vidimo skozi kakšne poti jo je vodilo življenje, bomo tudi

lažje razumeli njeno obnašanje. Prav tako je pomemben vidik spoštljivosti, da ne podcenjujemo dvomov drugih oseb. Medsebojni odnosi so pristni takrat, ko se ljudje ne bojijo priznati svojih strahov in dvomov, saj čutijo, da lahko priznajo svoje strahove, ne da bi jih zaradi tega kdo obsojal. (Warren 2009, 148–149)

Vsaka skupnost obstoji le, če je v njej prisotno zaupanje. Ljudje moramo ceniti in spoštovati reči, ki nam jih zaupajo druge osebe. Zaupne informacije naj ostanejo tam, kjer so, saj je nespoštljivo govoriti naokoli osebne stvari druge osebe. Bog sovraži opravljanje (prim. Prg 16,28) in to je dovolj velik razlog, da se ga je potrebno izogibati. Opravljanje povzroča bolečino in razdore, vezi med odnosi postanejo šibke, zaupanje pa je tisto, ki spleta med posamezniki močne vezi. Da pa nekomu zaupamo, ga moramo dovolj poznati; za to so potrebni redni stiki s takšnimi osebami. Odnosi namreč zahtevajo čas. Sestajanje nam mora preiti v navado. Prvi kristjani so se namreč zbirali vsaki dan (prim. Apd 2,46). (Warren 2009, 150)

Nova zaveza nas poziva k temu, da postanemo Jezusovi učenci. Pomembno je, da se odzovemo na njegov klic in mu sledimo. Da hodimo po poti, ki nam jo je pokazal naš Učitelj. »Biti z Jezusom mora postajati temelj eksistence in poklica *učenca* – bralca – človeka, ki se je srečal z njegovim pogledom in njegovo besedo. Samo preko življenjskega odnosa z njim bomo lahko odkrivali novost njegovega evangelija, to je »skrivnost Božjega kraljestva« (4,11) (Matjaž 2015, 72)«.

5. ZAKLJUČEK

Skozi diplomsko nalogo sem prišla do nekaterih spoznanj in stvari, za katere bi bilo dobro, da bi se v prihodnosti spremenile. Zavedati se moramo namreč tega, da je ljubezen tista, ki nas ohranja pri življenju, saj ljudje lahko preživimo le, če živimo povezani s skupnostjo, in vez, ki ljudi povezuje je ravno to najgloblje čustvo, ki ga, kot smo videli, ne znamo razložiti. Navsezadnje niti ni pomembno, zakaj se v nekoga zaljubimo, zakaj določene osebe vzljubimo in z njimi gradimo posebno vezi prijateljstva. Pomembno je to, kako ljubimo in od kod se lahko učimo ljubiti.

Veseli me, da se sodobni pisci o ljubezni nikoli ne oddaljujejo od nauka Jezusa Kristusa. Vsepovsod lahko preberemo, da je za to, da ljubimo druge potrebno, da ljubimo vse. Zlato pravilo je moralni nauk, ki ga živimo tako kristjani, kakor tudi pripadniki drugih verstev ali celo agnostiki in ateisti. Menim, da zato, če nisi pripadnik krščanstva, še ne pomeni, da nisi sposoben ljubiti in živeti v veliki meri po nauku, ki nam ga daje Nova zaveza. Res pa je, da v takih primerih manjka srčika ljubezni in to je ljubezen do Boga. Najvišji nas je ustvaril iz ljubezni, Njegova ljubezen do nas je popolna, in vsekakor si tudi naš Oče želi, da Ga ljubimo in sprejemamo z vsem svojim srcem, z vso svojo dušo in z vsem svojim mišljenjem.

Problem današnjega časa pa je ravno v tem, da starši svojih otrok večinoma ne učijo ljubezni do Boga. Kot smo videli, se osnove vzgoje postavljajo v družini in prav bi bilo, da bi starši s svojim vzgledom in besedami vzgajali otroke tudi v tej smeri. Če pozabimo na izjeme in se osredotočimo na povprečne družine, je stanje v sodobnih mladih družinah tako, da starši na veliko prebirajo različne knjige o dobri vzgoji, saj si želijo biti odlični starši, ki bi vzgojili svoje otroke v popolne ljudi. A na žalost se dogaja ravno to, da pri vsem tem starši pozabijo na tisto, kar je najpomembnejše, na ljubezen in vero. Človek se bo šele takrat razvijal, ko se bo počutil ljubljenega in ljubezni ne bo dobil z dragimi stvarmi, velikim številom obšolskih dejavnosti, popuščanjem in podobnimi stvarmi. Ljubezen bo otrok dobil takrat, ko bo skupaj s svojimi starši, ko se bo z njimi pogovarjal, igral, delal vsakdanje stvari in molil. In šele takrat, ko bo v

svojem očetu in v svoji materi videl vzor in svoja junaka, bo lahko videl Boga kot ljubljenega Očeta, kateremu bo zaupal in se mu bo zaupal.

Vsekakor pa je poleg starševske vzgoje zelo pomembna verska vzgoja izven sten domačega ognjišča. Vsak človek bi moral imeti vsaj primerno priložnost, da spozna Boga in njegovo ljubezen. V Sloveniji se mi zdi velik problem ravno v tem, da verski pouk ni vključen v šolski predmetnik. Verouk je tako postal stvar župnij in se šteje v občolske dejavnosti s tem, pa že v osnovi izgubi svojo pomembnost. Otroci se raje odločajo za druge dejavnosti in tako velikokrat niti ne želijo oditi k verouku, saj jih ta s svojim sistemom delanja domačih nalog in ocenjevanja spominja na šolo.

V času diplomske naloge sem prišla do ugotovitve, da sodobna družba šolah nujno predmet, kjer se bodo otroci lahko učili ljubezni, pogovarjanja in sprejemanja drug drugega. Dijaki škofijskih gimnazij dobijo del tega pri predmetu Vera in kultura, a še zdaleč ne dovolj, in še ti so manjšina. V šolah manjka predmet, ki bi bil obvezen, se pravi, da bi ga vsak šolar moral obiskovati, a pri njem ne bi bilo ocenjevanja. Temelj bi temeljil na pogovarjanju in otroke bi se pri tem predmetu učilo, kaj sploh je ljubezen in kako bivati med seboj v skupnosti. Otroci bi se pri tem predmetu naučili življenja v medsebojnih odnosih, naučili bi se poslušati druge in sprejemati drugačne. Prav tako bi se pri tem pouku naučili razmišljanja o sebi. Nikogar se ne bi sililo, da mora povedati nekaj, česar ne obvlada, kot se to dogaja pri drugih predmetih, in se s tem učenca postavi v »neroden« položaj, zaradi katerega se potem slabo počuti, dobi tremo in včasih celo opor do določenega učitelja, predmeta ali celo celotne šole. Delo bi moralo biti prilagojeno zmožnostim, ki jih imajo otroci določene starostne skupine. In pouk bi naj potekal v krogu, tako bi se razred med seboj čutil bolj povezanega.

Podobnih »predavanj« bi se morali ljudje udeleževati vse življenje. Za zakonce so zelo primerne zakonske skupine in duhovne vaje za zakonce ali pa tudi za posameznika, saj je pomembno, da zakonca delata in gradita vsak sam na sebi in seveda skupaj. Naučiti se morata zaupati, izraziti svoje mnenje, sprejemati kompromise. Zdrav zakonski odnos je stvar, ki so jo otroci najbolj želijo. Če se starša med seboj spoštujeta, ju bodo tudi otroci lažje spoštovali, in če se zakonca ljubita, ju bodo tudi njuni otroci ljubili v dobrem in hudem. Zdrava zakonska vez se kaže tudi v usklajeni vzgoji, saj to lahko dosežemo le z dogovarjanjem, ki pa zahteva komunikacijo. Otrok se bo lažje razvijal, če bosta oba starša eno stvar dovolila ali ne. Če ne bo eden tiran, drugi pa tisti, ki popušča,

saj želi, da imajo njega otroci rajši. Prav tako je pomembno, da v družinah, kjer je več kot eden otrok, starša poskušata biti enakovredna in ne delata razlik med otroci.

Prav tako je pomembno, da otroci (in tudi drugi ljudje) začnejo sprejemati pojem ljubezni širše. Ljubezen ni le stvar dveh zaljubljenecv, ni vezana le na partnersko ljubezen, ampak zajema vse. Kot sem že v diplomskem delu nakazala, je treba ljubiti sebe in druge ljudi. Ljubeči odnos moramo imeti tudi do drugih živih bitij in seveda do Boga. Potrebno je, da že v prvih letih svojega življenja vzljubimo celotno stvarstvo in smo hvaležni zanj ter za življenje, ki nam je bilo dano. Hvaležnost je, vsaj po mojem mnenju, eden najlepših pokazateljev, da nam je za nekaj mar in da smo radi, da to imamo.

Naj zaključim z besedami že večkrat omenjenega in citiranega Buscaglia, ki pravi: »Ljubezen nas obdaja z najrazkošnejšim doživetjem, ki smo ga sposobni kot ljudje. Čaka le na to, da se odločimo za delovanje. Naredite to in svet bo lepši. Resnično smo rojeni za ljubezen.« (Buscaglia 2014, 316)

6. POVZETEK

Diplomsko delo nosi naslov Jezus Kristus kot temelj pedagogije ljubezni in sodobni izzivi. Najprej govori delo o pedagogiji, ter o tem, koga, kako, kje in o čem je učil Jezus, ki je, kakor lahko razberemo iz Svetega pisma, v njem večkrat omenjen kot Učitelj. Temelji za življenje po in v ljubezni so postavljeni že v Stari zavezi, Jezus Kristus pa je tisti, ki nam je podal prave smernice za življenje po tem. O ljubezni do sebe, do bližnjega in do Boga nam pričajo sinoptični evangeliji in evangelist Janez. Tej temi se niso izognili niti drugi apostoli, katerih pisma najdemo v Novi zavezi, predvsem apostol Pavel je tisti, ki je v svojih pismih rad govoril o ljubezni in je napisal tudi tako imenovano hvalnico ljubezni. Novost krščanstva je ravno v ljubezni do vsakega, tudi do sovražnika. S pomočjo eksegetske analize smo ugotovili v kakšnem kontekstu je zapisan ta odlomek pri evangelistu Luku. V nadaljevanju diplomskega dela je govora o pedagogiji danes. Dotaknili smo se tega, kakšni so današnji učitelji, kaj poučujejo v šolah in seveda na kakšen način se lotevajo poučevanja. Diplomsko delo prikazuje sedanje stanje v šolah, kjer je preveč poudarka na ocenjevanju in na delu po učnem sistemu, ki pa ne vključuje nobenega rednega predmeta (in niti izbirnega), ki bi učil o ljubezni, čeprav ne smemo pozabiti, da je šola tudi vzgojna ustanova in se tega tudi zaveda in dela na tem. Seveda pa se temelji, kot je razvidno tudi iz diplomskega dela, za vzgojo postavijo tudi doma, pri domačem ognjišču. Diplomsko delo želi prikazati, da je verska vzgoja in prebiranje Svetega pisma v veliko pomoč pri vzgoji o ljubezni in pri vzgoji nasploh. S tem se strinja tudi velik sodobni avtor o ljubezni Leo.F. Buscaglia, ki je prvi uvedel predmt o ljubezni na ameriški fakulteti, pri katerem ni ocenjeval znanja.

Ključne besede: Jezus, Učitelj, ljubezen (do sebe, bližnjega, Boga), pedagog, vzgoja, izobraževanje.

ABSTRACT

The thesis, titled Jesus Christ as the foundation of pedagogy of love and modern challenges. First, the work talks about pedagogy, and about whom, how, where and what Jesus taught, Jesus who, as can be seen from the Bible, is mentioned several times as the Teacher. The foundations for life according to and in love are set already in the Old Testament, yet it is Jesus Christ who gave us the guidelines for life thereafter. Synoptic Gospels and John the Evangelist testify about love to oneself, one's neighbour and to God. This topic is not avoided also by other apostles, whose letters are found in the New Testament, especially the apostle Paul, who in his letters liked to talk about love and wrote the so-called hymn of love. The novelty of Christianity is precisely the love of everyone, even an enemy. With exegetical analysis we found out in what context he wrote this passage from Luke the Evangelist. The thesis continues with the topic of pedagogy today. It talks about what today's teachers are like, what they teach at schools and, of course, what their approach to teaching is. The thesis shows the current situation in schools where there is too much emphasis on assessing and working according to the learning system, but no regular course (nor optional) is included where students could learn about love, although we must not forget that school is an educational institution and is also aware of this fact and is working on it. Of course the basis for education, as is evident from the thesis, is made at home, at the domestic hearth. The thesis aims to show that religious education and reading the Bible is of great help in educating about love and education in general. Leo. F. Buscaglia, a great contemporary author writing about love, who was the first to introduce the subject of love at an American college, where he did not assess knowledge, agrees with this as well.

Keywords: Jesus, Teacher, love (to yourself, neighbour, God), educator, upbringing, education.

7. SEZNAM REFERENC

- Benedikt XVI. 2007–2012. *Jezus iz Nazareta I - III*. Ljubljana: Družina.
- Brown, Raymond E.. 2008. *Uvod v Novo zavezo*. Celje: MD.
- Buscaglia, Leo.F. 1997. *Živimo, ljubimo in se učimo*. Ljubljana: Znanka.
- Buscaglia, Leo.F. 2013. *Ljubiti drug drugega*. Brežice: Primus.
- Buscaglia, Leo.F. 2014. *Rojeni za ljubezen*. Brežice: Primus
- Ciglar, Tone. 1995. *Človek v nastajanju*. Ljubljana: Salve.
- Fausti, Silvano. 2008. *Skupnost bere Matejev evangelij*. Celje: MD.
- Fausti, Silvano. 2012a. *Skupnost bere Lukov evangelij*. Celje: MD.
- Fausti, Silvano. 2012b. *Skupnost bere Janezov evangelij*. Celje: MD.
- Filipič, Mirjana. 2012. *Uvod v Novo zavezo*. Skript. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Gerjolj, Stanko. 2006. *Živeti, delati, ljubiti*. Celje: MD.
- Glasser, William, dr. 1994a. *Učitelj*. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Glasser, William, dr. 1994b. *Dobra šola: Vodenje učencev brez prisile*. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Lubuich, Chiara. 2007. *Umetnost ljubezni*. Ljubljana: Novi svet.
- Marentič Požarnik, Dragica, ur. 2003. *Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev*. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete in Slovensko društvo pedagogov.
- Matjaž, Maksimilijan. 2005. »Jezus, učitelj evangelijske pedagogike.« V: TI=Naša kateheza: glasilo slovenskih katehetov in katehistinj, št.11 (2005): 9–11.

- Matjaž, Maksimilijan. 2015. *Eksegeza evangeljev. »Kaj pa vi pravite, kdo sem?« (Mr 8,29)*. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Plevnik, Jože. 2005. *Evangelij po Marku: Teologija in duhovnost*. Ljubljana: Župnijski zavod Dravljje.
- Plevnik, Jože. 2008a. *Evangelij po Mateju: Teologija in duhovnost*. Ljubljana: Župnijski zavod Ljubljana- Dravljje.
- Plevnik, Jože. 2008b. *Evangelij po Luku: Teologija in duhovnost*. Ljubljana: Župnijski zavod Dravljje.
- Plevnik, Jože. 2009. *Evangelij po Janezu: Teologija in duhovnost*. Ljubljana: Župnijski zavod Ljubljana- Dravljje.
- Pogačnik, Aleš, ur..2006. *Veliki splošni leksikon*. Zv. 10. Ljubljana: DZS.
- Pšunder, Majda. 1994. *Knjižica za učitelje in starše*. Maribor: Založba Obzorja.
- Ratzinger, Joseph. 2005. *Bog nam je blizu. Evharistija: središče življenja*. Ljubljana: Družina.
- Severe, Sal. 2000. *Ljubezen ni dovolj- preprosta načela dobre vzgoje*. Tržič: Učila.
- Stock, Klemens. 2000. *Jezus - veselo oznanilo : razmišljanja ob Markovem evangeliju*. Maribor: Slomškova založba.
- Sveto pismo slovenski standardni prevod*. 2007. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.
- Sveto pismo Nove zaveze in Psalmi*. 2010. Ljubljana: Družina.
- Šef, Marijan. 1985. *Diakonija: krščanska ljubezen do bližnjega*. Ljubljana: Nadškofijski ordinat.
- Šverc Alenka in Anton Jamnik, ur.. 2003. *Za človeka gre*. Celje: MD.
- Warren, Richard. 2009. *Življenje z namenom*. Mengeš: Noella.
- Werner, Jank in Hilbert Mayer. 2006. *Didaktični modeli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Wikipedia. 2015. Domača stran. 12.junija 2015.
<https://sl.wikipedia.org/wiki/Pedagogika> (pridobljeno 27. julija 2015).